

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכיכות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

שמיני

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרוֹן מלפני ברכו'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

זרע קודש

נפלא... הנמו אברי ספר - זו בקצת נגוס



והחוד בדורו

בתחמת אלקודת

לכסות מדרגותיו הנשגבות
מהעיונין בישון
בדברי צחות, בדחנות ושמחה



נפלאה ומיוחדת הזנה עבודתו בקודש של השרף הרחיק רבי נפרנלי צבי מרופשיץ ז"ע, כאשר כל מדרגותיו הפלאיות היו מכוסים וטמונים בדברי צחות, בדחנות ושמחה, ודווקא משם פעל כל עניניו והפצו בקודש נהרה.

ובזה העידו ויצא מפי קודש צדיקי עליון שגם כתורתו הבהירה מוריש לעוסקים כספריו זאת הסגולה, לזכות לכל הטוב הרוחני והגשמי מתוך שמירה וכיסוי מכל האדומים והמעיקים.

ובאלו האסמים - מהעיינין בישין, ישרה עליהם ככל מכל כל - ברכות ה'.



"זרע קודש" המבואר

תענוג צרוף של חסודות מזוקקת

ביאור נהב | ציונים והשוואות | אלפי מרא מקובעת פיסוק וניקוד | הקדמות מפלאות | פירקי ותלדות נבוא סתרות משנה | מפתחות | עמוד מרהב עין



ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור האולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

שמיני

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

מאמר הבעל שם טוב נבג"מ על פסוק (שיר השירים ז) 'מה
יפית ומה נעמית אהבה בתענוגים גו' שמה יפה ומה נעים
הוא שבכל התענוגים הוא האהבה העליונה, שעל ידי התעוררות
זאת התענוג בטבעו יקל לו לאהב אז הבורא ברוך הוא, כי בלא
הכי קשה לפתח זאת הפתח להתחיל לאהבו. ותברך, ועל ידי
התענוגים שנתעוררה בו זאת האהבה יקל לו והבן

(מאור עינים - פרשת ואתחנן)



אוצר פניני החסידות

- דברי בינה | לגבי העבר על האדם להתבונן כאלו לא פעל מאומה ואלו לגבי העתיד עליו לפעל מתוך שמחה א
- קול יעקב | ככל עת על האדם לאחז במדת השפלות א
- ארח לחיים | על האדם להיות שפל רוח וענו, אך בשעת העבודה ידע שעבודתו חשובה מאד ב
- שפת אמת | שתי בחינות בהודאה לבוּרא יתברך, על הטובה ועל הרעה | באור 'למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלקי לעולם אודך' ב
- מאורי אור | אהרן הכהן הצטער מאד על פטירת בניו ואף על פי כן שותק ולכן קבל שכן | מעשה בהרה"ק רבי דוד מסקוויה זיע"א בעת פטירת בנו ג
- מאיר עיני חכמים | 'ידיים' - כמו דומם אשר אינו משתנה כלל כאשר מצערים אותו ג
- מאמר 'תוקאל' | הלמוד ממעלת גרה - נעשה הכנה כפי לכלול ולאחר קיום המצות ישוב בתשובה על שלא היו בשלמות ד
- מי השלוח | הלמוד מעוף טהור שאינו דורס ואוכל - קדש עצמך במותר לך ד
- פתוחי חותם | התקידה האנפה' - רמן להעושה עצמו חסיד כדי שלא יבקשו ממנו צדקה ד
- פתגמי אורייתא | בכדי להימנות בין הסוהרים די בכך שיהיה טהור או בעבר או בהנה או בעתיד ה
- כתנת פסים | העושה חסד יעשו עמו חסד לעולם הבא, הקובע עצמו בתורה ועבודה יזכה לעולם הבא להתענג בתורה ועבודה ה
- תפארת שלמה | אהרן הכהן עומד עד עתה ומתפלל על בני ישראל ו
- פאר ישראל | הדקדוקים בפסוקים ז
- דברי שמואל | ככל עת נצרכת יראת שמים וזהירות שלא להפשל חלילה ז
- פתוחי חותם | הלמוד תורה צריך לקום מה שלומד ח
- מעדני מלך | שנית י"ש ומשקה המשכר הוא ראוי אך ורק עם חסידים יראים ושלמים ט
- פתוחי חותם | המקיים את התורה מעני סופו לקומה מעשר ט
- נאמנו מא"ד | הוטב בעיני משה רבנו לשמע דבר תורה מאחר | מעשה בהרה"ק רבי יוסף מדאמבראנוא זיע"א י
- לקוטי שיחות | מקור דברי רש"י שחיוב הסברה הוא מצד הרגל ולא דווקא מצד הקרבנות י
- דברי יואל | דברי הגמרא בסנהדרין שאלמלי נתקלל הנחש היה משמש לבני אדם יא
- עשרת חיים | רמן נפלא שיש להתקדש אף באכילת מצוה יב
- מאמרי אדמו"ר הגון הקצרים | העצה לקדשה היא להיות בשמחה יב
- מהר"א מבעלזא | כאשר חזרו מעליה לרגל שמחו יותר מאשר בהליכתם פיון שכונו לקום המצות יג
- פתוחי חותם | מעלת ספירת העמר וחשיבות הספירה בכל יום יד
- פני מנחם | ימי הספירה הם חול המועד ארץ והזמן מסגל להתנקות מהכל ולתקן מדותיו יד
- ספר הכותות | חזש איך מכנה חזש 'זיו' - הזיו של הארת חזש ניסן | גם מי שלא זכה לקבל הארת חזש ניסן ונח הפסח יכול עתה לקבל ההארה טו
- ספר הזמנים | בית המקדש נתיסד בחזש איר לתת חזק לנפשות בני ישראל בכל מצב טז
- זקן ביתו | עבודת הבורא לשם שמים ללא פניות אף לשם השגת מדרגות | באור דברי המשנה על יסוד המעשה בבעל שם טוב זיע"א טז

אוצרות גאוני הדורות

- לקוטי מהר"ם שיק | נבחר אהרן למעשה העגל כדי להורות שמועיל תשובה לרבים שחטאו יח
- מים חיים | נטילת הקנהה מחמת הבושה יח
- חמדת ישראל | אהרן הכהן עלה לגדלה כדי שימחלו לו עונותיו יח
- חזן סופר | כפרת אהרן על שלא הוכיח את העם מלחלל לעבד את העגל יט
- באר לחי | סמיכת נפילת אפים לתפלה בכל יום יט
- הד"ר נא"ה | הורו בני אהרן הלכה בפני משה רבן ולא דרשו 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמיד חכם כ
- תורת אהרן | גם דברים שבלב נחשבים לדברים כ
- דברי מהר"א | מנין למשה רבנו שהיו נדב ואביהו גדולים יותר ממנו כ
- צורו המר | שכן קבלת הדין באהבה של אהרן הכהן כ
- תוצאות חיים | מנין שצאמרה פרשת שתוי' יין לאהרן הכהן בשכר שתיקתו כא
- מעוז חיי | מעשה בשר ודם עדיף כב
- חדושי רבי יעקב | שמונת ימי מילה כנגד שמונת בגדי כהן גדול כב
- בהיות הבקר | הוצרה לזכות להורות את בני ישראל ימעט בתענוגי העולם כג
- כן אויר | על ידי אמירת פרשת שתוי' יין לאהרן מוכח שנגמלה עונו של אהרן ונתורו שאר בניו לחיים כד
- מקרי דרדרי | בהמה העומדת להפריס פרסה בגדולתה הרי היא טהורה כד
- חדושי מהר"ל דיסקין | טמאת השפן אף שפרסותיו נפרדים יותר בגדולתו כד
- גל יעקב | המחמיר תבוא עליו ברכה כה
- צמח דוד | רבוי הארבה משאר המינים כה
- תורת יחיאל | הארבה מין לעצמו שיוצא חוצץ כנגד פלם כה
- גל יעקב | השחתת הארבה אף ללא השתתפות מינים אחרים עמו כו
- מעשי צדיקים כו
- יומא הדילולא כו
- ספרי והלום | הארה חסידית מן הפרשה לו
- זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד מג

נושאים בפרשת שמיני

אפלו העולמות העליונים אינם משיגים מאומה מגדלת הבורא

וישכיל ויבין כי עדין לא השיג, ולו יחיה אלף שנים לא ישיג אפס קצה מגדלת בוראו ותברך, ותמיד צריך להיות בחינת שואל ומבקש איה מקום כבודו ויגדלתו ותברך, כי כל העולמות העליונים הנכבדים שואלים פן תמיד ומבינים שלא השיגו עדין כלום, ואף כי האדם השפל הזה. וכן הוא הדרך הטוב והנכון להיות כל ימיו במדרגה זאת – לידע כי לא השיג עדין כלום.

על האדם לשמח בעצם זה שהוא מחפש את הבורא ותברך

אמנם פן חס ושלום מחמת זה יפל האדם אל עצבות שאינו משיג את בוראו ותברך שמו ויגדלתו, זה הוא שטות וחסרון חכמה מאד, כי אדרבה פתיב (תהלים קה א) 'ישמח לב מבקשי ה', שבוזה בעצמו ישמח האדם – במה שהוא מבקש בוראו ותברך שמו, ובזה עושה נחת רוח לפניו ותברך, ודי לנו באלהותו ותברך שמו שהוא אלהינו ומיוחד שמו עלינו ואנחנו עמו ונחלתו ובניו, דינו בזה.

הרמז במאמר חז"ל ראה ודאה איה ודיה אחת היא

ודיה רמזו חז"ל ראה הוא בחינת השגה וראיה, ודאה רומז למדת הכנעה ושפלות, מלשון דהה וכהה, שהאדם צריך להגיע אחר השגה אליה, ואיה שאמר אחר כך איה מקום כבודו וידע שלא השיג כלום, ודיה פרוש שעם כל זה לא תעצב חס ושלום, כי די לנו באלהותו וישמח לב מבקשיו. אחת

הכנעה ושמחה

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

לגבי העבר על האדם להתבונן כאלו לא פעל מאומה ואלו לגבי העתיד עליו לפעל מתוך שמחה

יהי ביום השמיני וגו' (ט א). כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא צער (מגילה י). ואפשר לומר על פי רמז, 'כל מקום שנאמר ויהי', דהינו בעת שהאדם מתבונן מה שהיה, הינו מה שעשה כבר בעבודת השם ותברך, אזי הוא תמיד בבחינת וי', הינו שידע ויתבונן תמיד שלא עשה עדין כלום, ויהרהר על מעשיו במקורות ותשובה. 'כל מקום שנאמר והיה', הינו מה שהאדם רוצה עכשו לעשות בעבודת השם ותברך, צריך לעשות תמיד בשמחה, דהינו כל מצוה שהאדם רוצה להתחיל צריך לעשתה בשמחה:



קול יעקב

רבי יעקב צבי יאלעס זיע"א

בכל עת על האדם לאחו במדת השפלות

ואת הדאה ואת האיה למינה (יא יד). ונפרש מאמר חז"ל (תולין 30) ראה ודאה איה ודיה אחת היא, כי בכל דבריהם רמזו לנו דרך ונתיב בעבודת הבורא ותברך. והענין כי האדם המשכיל בעבודת בוראו ותברך, כשיבוא לאיזה השגה וראיה ואיזה מדרגה, צריך לאחו חכף במדת הכנעה ושפלות לבל יהי לו חס ושלום התפארות וגאות מצוה.

שִׁינְדִיל בְּעֵינָיו מַעֲשֵׂיו וְדַבְּרֵיו וּמַחֲשׁוֹבוֹתָיו הוּא מַצֵּד הַיָּצָר הָרַע, וְזֶהוּ 'בְּשֵׁנֵי יָצָרְיָךְ' בַּיָּצָר הַטּוֹב וּבַיָּצָר הָרַע (ברכות נד.) צָרִיף לַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֵימָא בְּעוֹלָלוֹת אֲפָרִים מַה שְּׂאֲמָרוּ רַ"ל (כ"ב קסח.) רַב הָעוֹלָם נִכְשַׁל בְּגִזְל וּמַעוּטָן בְּעֲרִיזוֹת וְהַכֵּל בְּלִשׁוֹן הָרַע הוּא מַצֵּד חֲטָא הָעֶגְל, וְרָאִישֵׁי תַבּוֹת עֶגְל עֲרִיזוֹת גִּזְל לִשׁוֹן הָרַע, עַד כָּאֵן לִשׁוֹנוֹ.

הַרְמֵז בַּפְּסוּק 'קַח לְךָ עֶגְל בֵּן בְּקָר לַחֲטָאת' וְזֶהוּ שְׂאֲמָר קַח לְךָ עֶגְל בֵּן בְּקָר לַחֲטָאת (ויקרא טו ב) לִשׁוֹן חֲסָרוֹן, כְּמוֹ 'וְהֵייתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֵה חֲטָאִים' (מלכים א' א כא), פְּלוֹמֵר אִם תִּרְצָה לְמַצָּא חֲסָרוֹן בְּנִפְשָׁךְ פְּדֵי הַכְּנִיעַ, אֲזִי קַח לְךָ עֶגְל שְׂאֲדָם נִכְשַׁל בְּשִׁלְשָׁה עֲבֻרוֹת עֲבוּר חֲטָא עֶגְל, וְזֶהוּ מַצֵּד הַיָּצָר טוֹב.

וְאֵיל לַעֲלָה פִי אֵיל הוּא גְבוּרוֹת מַצֵּד הַיָּצָר הָרַע, אִם תִּרְצָה לְהַעֲלוֹתָךְ בְּמַעֲשֵׂה עֲבוּדָה וְהַמְצוֹת מַצֵּד הַיָּצָר הָרַע, תְּמִימִם וְשִׁנְיָהֶם יִהְיֶה תְּמִימִים, רְצָה לומר בְּלֵי שׁוֹם פְּנִיָה, וְאַחַר כֵּן וְהִקְרִב לִפְנֵי ה' בְּעֲבֻדוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבִקְיֻוֹם מְצוּתָיו:

וידם אהרן

שפת אמת

בְּיָמֵינוּ שְׂרָא פִּיבֵישׁ מִבְּרַעְזָאן זִיעֵי"א שְׁתֵּי כַחֲנוּת כְּהוֹרְדָא לְבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, עַל הַטּוֹבָה וְעַל הַרְעָה | בְּאוֹר 'לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יֵדָם ה' אֱלֹקֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ' **בְּשַׁנַּת** תַּרְכִּי"ז בְּלִיל יוֹם הַכַּפּוּרִים, אַחַר חֲזֵרַת הַסְּפָרִים לְאָרוֹן הַקֹּדֶשׁ, עֲמַד עַל רַגְלָיו וּפְתַח וְאָמַר בְּרַב בְּכִיָּה: 'לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יֵדָם ה' אֱלֹקֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ' (תהלים ל ג), הֵינּוּ שֵׁשׁ שְׁתֵּי כַחֲנוּת שְׂבָהֶם מוֹדִים וּמִשְׁבַּחִים לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָאֲחַת עַל הַטּוֹבָה – בְּעַת

הִיא פְּלוֹמֵר שֶׁהִיא עֲבוּדָה אַחַת וְכָל אַחַת צָרִיכָה לְכֻלָּם.

הַרְמֵז בַּפְּסוּק 'וְאֵת הָרֵאָה וְאֵת הָאֵימָה לְמִינָהּ וְזֶהוּ וְאֵת הָרֵאָה וְאֵת הָאֵימָה, פְּלוֹמֵר מִי שְׂדָבוּק בְּעֲבוּדָה כְּזֹאת שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׂגוֹתוֹ הוּא דָּאָה אֶל הַשְּׁפָלוּת וְשׂוֹאֵל 'אֵימָה' מְקוֹם כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּנ"ל. לְמִינָהּ לִשׁוֹן נִקְבָּה קָאֵי עַל הַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה שְׁנַתְחַבֵּר אֵלָיו וְעֲבוּדָה זֹאת נִתְעַלֶּית לָהּ:



ארח לחיים

בְּפִי אֲבִרְקָם חַיִּים מְזוֹלֻטְטוֹב זִיעֵי"א עַל הָאָדָם לְהִיֹּת שְׂפֵל רוּחַ וְעָנוּ, אֲךָ בְּשַׁעַת הַעֲבוּדָה יִרַע שְׂעֻבוֹתָיו חֲשׁוּבָה מְאֹד מְאֹד **הִנֵּה** הָאָדָם הַשְּׁלֵם בְּכָל מְדוּתָיו, צָרִיף לְרֵאוֹת שֶׁלֹּא יְבוֹא לוֹ חַס וְשְׁלוֹם שׁוֹם גְּאוּת מְזֵה, וְצָרִיף לְזַכֵּר בְּחֻטְאָיו בְּכָל עַת וּלְקַיֵּם 'וְחֲטָאתִי נִגְדִי תִמִּיד' (תהלים נא ה) וְלְהִיֹּת תְּמִיד בְּכַחֲנוּת עֲנִיָּה, כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירוּ רַ"ל (אבות פ"ד מ"ד) מְאֹד מְאֹד הָיָה שְׂפֵל רוּחַ.

אֲבֵל אִם יִהְיֶה בְּעֲבוּדָה שְׂפֵל רוּחַ וְיֵאמַר בְּלִבּוֹ מַה אֲנִי שְׂאֲעֲשֶׂה מְצוּהָ אוֹ לְהַתְּפַלֵּל וּלְבַקֵּשׁ מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂפֵל כְּמוֹנֵי, זֶהוּ עֲנִיָּה פְּסוּלָה, וְאֲדַרְבָּה אֲמָרוּ רַ"ל (אבות פ"ב מ"ג) אֵל תְּהִי רִשָּׁע בְּפִנֵּי עֲצָמְךָ. וְגַם אֲמָרוּ (קידושין מ:) לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ כָּל עוֹלָם תְּלוּי בּוֹ שֶׁהוּא חֲצִיו חֲטָא חֲטָא וְחֲצִיו זָכָאֵי וְכָל הָעוֹלָם חֲצִיו חֲטָא וְחֲצִיו זָכָאֵי עֲשֵׂה מְצוּהָ אַחַת וְכוּ', וְכֻנְתָּם בְּזֵה לְהַגְדִּיל מַעֲשֵׂה מְצוֹת בְּנֵי אָדָם בְּעֵינֵיהֶם – שֶׁיַּעֲשׂוּ אוֹתָם בְּחֻשָּׁק וּבְהַתְּלַחְבוּת גְּדוֹל שֶׁפָּעַל בְּעֲבוּדָתוֹ וּבְמַצוּתָיו שֶׁמְכַרִּיעַ כָּל הָעוֹלָם לְכַף זְכוּת.

וּבְכַחֲנוּת רֵאשׁוּנָה שֶׁיְהִיָּה שְׂפֵל בְּעֵינָיו הוּא מַצֵּד יָצָר הַטּוֹב, וּבְכַחֲנוּת הַשְּׂנִיָּה

חיים ויטאל (ח"ג שער זיין) ומה שהביא דברי התנא דבי אליהו דרוח הקודש לא נתבטלה לגמרי (הקדמת בן המחבר):



מאורי אור

רבי דוד מסקווירא זיע"א

אהרן הכהן הצטער מאד על פטירת בניו ואף על פי כן שתק ולכן קבל שכר | מעשה בהרה"ק רבי דוד מסקווירא זיע"א בעת פטירת בנו

יידם אהרן. וברש"י שקבל שכר על שתיקתו. בעת שנסתלק הרב הצדיק רבי אהרן ז"ל בנו של הרב הקדוש מסקווירא זצוק"ל על פני אביו בעודו צעיר לימים, היה המושבר איום ונורא כאשר הניח אתריו ט"ו יתומים צעירים.

נכנס אחד מהחסידים לנחם את הרב הקדוש אדמו"ר מורנו הרב רבי דוד ואמר לו שצריכים לקבל באהבה. ענה הרב הקדוש ואמר: וכי אתה סובר שאין אנחנו מרגישים בצרה, מ'פילט, סרייסט דאס הארצ, און מ'שוויגט] - מרגישים, זה קורע את הלב, [שוותקים].

ועל כן כתב רש"י על יידם אהרן שקבל שכר על השתיקה, שלא יאמרו שלכן שתק מפני שמיתתם לא בלבב אותו ולא צערו, רק באמת נצטער מאד, ואף על פי כן שתק, ועל כן קבל שכר על השתיקה:



מאיר עיני חכמים

רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זיע"א
'יידם' - כמו דומם אשר אינו משתנה כלל
כאשר מצערים אותו

יידם אהרן. יש להעיר, מדוע לא כתיב שתק אהרן. יש לומר, מצינו כי הכריזה בלה

שהקדוש ברוך הוא משפיע חסדים טובים לאדם בעשר וכבוד, או ההודאה והברכה להקדוש ברוך הוא מרב טובה.

ושנית על הרעה חס ושלום גיפורים של אהבה, שהוא מיתת בנים רחמנא לצלן, ובכל מה דעביר רחמנא לטב עביר, וצריך האדם לקבל באהבה ודם לה, וכמו שגאמר באהרן וידם אהרן (י א), שלא תהיה אחר מדותיו, וקבל הכל באהבה ושמחה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות לג:) כשם שמברכין על הטובה כך מברכין על הרעה, ופרש רש"י ז"ל בשמחה.

ההבדל בין שתי הבחינות

וההבדל בין ב' הבחינות הנ"ל הוא, כי בחינת יידם אהרן' שהוא בהעדר הטוב חס ושלום, אי אפשר להיות עומד במדרגתו לעולם, כי אין אדם נתפש על צערו, רק לפעמים יכול אדם לחזק את עצמו לבחינת יידם.

אבל בבחינה הא' שהוא מתוך עשר וכבוד, יכול האדם לעמוד לעולם במדרגתו להודות ולזמר לה', וזה שכתוב פתחת שקי ותאזני שמחה - למען יזמרך כבוד', הינו שיזמרך מתוך עשר וכבוד, ולא יידם, הינו בבחינה הב' הנ"ל, ואז ה' אלקי לעולם אודך' וכנ"ל.

דבר נבואה ורוח הקדש שנוקמה מפי הרב המחבר

ייהי היום יום א' התנפה, נפל למשכב אחי הגדול הוא בנו הרב ירא ה' מו"ה ישעיה אשר ז"ל, שהיה בן טו"ב שנים, ושביק לן חיים ח' טבת בשנת תרכ"ז, אז נראה בחוש כי לא בחנם מזרה הרשת, ושלח ה' בפיו את הדברים האלה אחר כל נדרי.

ואף דבסוטה (וביומא ט:) אמרינן משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקדש מישראל עין שם, עין בשער הקדשה לרבי

המִצְוָה מֵה שְׁנַחֲסֵר וְיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל זֶה
(דברי ישראל):

מי השלוח

רבי מרדכי יוסף מאין' ביצה זיע"א

הלמוד מעוף טהור שאינו דורס ואוכל –
קדש עצמו במתן לה'

סימני עוף טהור שאינו דורס ואוכל, הענין
בזה כמו שגאמר 'מלפנו מבהמות ארץ
ומעוף השמים' חקמנו' (איוב לה יא), הינו שמפל
הברואים נלמד לקדש עצמנו במתן לנו, וזה
הוא הסימן בעוף טהור שעומד מנגד ואינו
דורס ברגלו, וכן ללמד האדם שכל יהיה משקע
בשום תאוה, ויכיר שעל כל מוצא פי ה' יהיה
האדם, ובאכילתו יהיה כמו זה השלחן אשר
לפני ה', ויבין בכל מקום שאתה מוצא גדר
ערוה אתה מוצא קדושה:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

'החסידה האנפה' – רמז להעושה עצמו חסיד
כדי שלא יבקשו ממנו צדקה

ואת החסידה האנפה למינה (יא ט). בא לרמז
שיש מין בבני אדם שמראה חסידות
בכל מעשיו, מראה עצמו ענו וישראל ועלוב
ומתפלל, וכונתו בכל אלה, פנין שיש בידו
ממון עושה כף כדי שלא ידחקו אותו לתן
בצדקה דבר גדול, ולפעמים, כשאומרים לו
לתן אפילו פחות מערכו, מתרגז וצועק ואומר
שארע לו חמס.

ואם פן היכן חסידותו, היכן ענוותנותו, היכן
תפלתו, אין זה אלא מכנה האש בתוכו,
וכל מה שעושה אינו כי אם מן השפה ולחוץ,
וישצוועק על ענין הצדקה, בזה נתגלה קלונו
ונתפרסמה חטאתו, ואל תאמין בו.

נחלקה לארבע חלקים, דומם צומח חי
מדבר. המדבר, כשמצעים אותו הוא מתקומם
נגד המצער לו לשלם לו כמפעלו, והחי,
כשמצעים אותו על פי רב אינו מתקומם
נגד המצער, אלא צועק מפאבו ובורח להנצל
מן הצער.

הצומח, כאשר לוחצים אותו או חותכים
איתו אין בידו לצעק ולא לברוח,
אלא צורתו משתנה ורואים פי נתקלקל ונשתנה
צורתו, מה שאין פן הדומם כשדוחקים אותו
וחותכים אותו לא נבר שום שנוי בצורתו,
האבן ישאר אבן כשהיה, ואין שנוי בעצם
תארו.

ועל פן נאמר וידם אהרן, שנעשה כמו דומם
בעת שקרהו האסון הנורא במיתת שני
בניו, ואפילו צורתו לא נשתנה וגם מחשבתיו
והרגשותיו היו כבראשונה, כי לא נתרגז
משפט ה', כי ידע כי צדיק ה' בכל דרכיו
וחסיד בכל מעשיו:

הלמוד מסימני העופות והבהמות

מאמר יחזקאל

רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א

הלמוד ממעלת גדה – יעשה הכנה כפי יכלתו
ולאחר קיום המצות ישוב בתשובה על שלא
היו בשלמות

מעלת גדה בבהמה אתה תאכלו (יא ב).
מאבי אדוני זקני זצוק"ל: הינו
אחר שאכלה ונכנס לתוך מעיה, חוזרת
ולוקחת המאכל מתוך מעיה לפיה ללעסו
עוד הפעם, ויכמו כן בכל דבר מצוה, באם
שירצה האדם לעשות מקדם כל ההכנות,
יפנה היום ולא יעשה המצוה, על פן התקנה
לזה, שמקדם יעשה המצוה עם התקנה כמו
שהיא, ואחר כך יחזר ויעני ויפשפש במעשי

לא הפריסה. ואת החזיר כי מפריס פריסה הוא וגו' טמא הוא לכם (יא ה-ז).

ויש לדיק בלשונות הפתוב, דמתחלה אמר 'יפריס' שהוא לשון עתיד, ואחר כך אמר 'הפריסה' שהוא לשון עבר, ואחר כך אמר 'מפריס' שהוא לשון הווה.

ואפשר לומר הרמז בזה, דרק אלו הם הטמאים, והינו רק מי שברור שאין בו שום חלק טוב, לא בעבר לא בהנה ולא בעתיד, הוא טמא ושוב אין לו שיכות עם קדושה כלל. אמנם אם יש לו אפלו רק דבר אחד, שרק בעבר הנה טוב, או רק בהנה, או רק לעתיד יכול להיות שיהיה טוב, כבר אינו בכלל הטמאים, ויכול להמנות ולהשתייך לקדושה:

וזה שנאמר ואת החסידה - דהינו העושה עצמו חסיד בכל מלי וכשבא למדת הצדקה מתאגף ומתקצף וצועק, וזהו האנפה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין גז). שהיא דיה רגזנית, זה מין בפני עצמו, אל תלמד ממנו ואל תאמין בחסידותו, כי הכל בטל ומבטל:



פתגמי אורייתא

כבי מרדכי ישכר בער מפיטסבורג זיע"א
ככרי להמנות בין הטוהרים די בכך שיהיה טהור או בעבר או בהנה או בעתיד
ואת השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא יפריס טמא הוא לכם. ואת הארנבת וגו' ופרסה

פרשת שמיי

עצמו בחסד וכו', ומי שנהג באכזריות וכו'. וזהו שאמרו (אבות פ"ג מ"א) עתיד לתן דין וחשבון, שהקשו המפרשים אפכא הוי ליה לומר, ולפי הנ"ל לא קשיא מידי, וק"ל.

באר הפוסקים על דרך הנ"ל

ובזה יובן, כי עולם הזה נקרא 'שבעת ימי מלואים אשר ימלא את ידו לכהן לה', כי עולם הזה שבעת ימי הפנין הוא, התקן עצמו בפרוודור שתפנס לטרקלין לעולם הבא, לקף מפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד (נמי) [יום] מלאת ימי מלאיכם.

וכאשר עשה ביום הזה רצה לומר בעולם הזה, כך 'צוה ה' לעשות רצה לומר בעולם הבא, 'לכפר עליכם', אם נהג בחסד כך ינהג עמו, ואם הוא מתבודד ולא יצא מפתח אהל מועד בתורה ובעבודת ה' כל היום, פכה יעשה בעולם הבא, שיקבע מדרש

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ה' (ט א)

תנת פסים

רבי יעקב יוסף מפולקאה זיע"א
העושה חסד יעשו עמו חסד לעולם הבא, הקובע עצמו בתורה ועבודה יזכה לעולם הבא להתענג בתורה ועבודה
על דרך הלצה, דכתב בספר אגן בחן, כי עולם הזה הוא משל לעולם הבא, כמו התינוקות שיוצאין מבית הספר עושין שחוק, אחד רב ואחד ראש הקהל ויחידים, ושופטים זה את זה, כמו שדנו כך גדונים וכו' יצמן שם.

וכן אדם בעולם הזה, כי תשלם לאיש בעולם הבא כממשהו בעולם הזה, מי שנהג את

למטה. והנה מאז גם עתה עדין מיכאל כהן גדול עומד ומקריב בבית המקדש שלמעלה, ואהרן כהן גדול עומד ומתפלל על בני ישראל, כמו שגאמר (תהלים צט ו) 'משה ואהרן ככהניו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענם', 'קראים' הוא לשון הנה, תמיד כי באמת הם קוראים אל ה' תמיד עבור בני ישראל, והוא כמו שנתבאר במקום אחר בכמה פסוקים.

שמואל הנביא אף הוא עומד ומתפלל עד היום

והנה גם אצל שמואל הנביא מבאר בספרים שלא רצה לבא אל מקום מנוחתו בגן עדן, רק תמיד עומד ומתפלל על בני ישראל, כמו שגאמר (שמואל א' ג א) 'ושמואל שכב בהיכל ה'', 'שוכב תמיד גם היום. וזה שגאמר (שם א כב) 'וישב שם עד עולם', מהו 'עולם'. אף הוא כמשמעו, כי לעולם הוא בפתח היכל ה' ומתפלל על בני ישראל.

באור 'נהורא לה ימטא וברכאן דנפישין'

והנה זהו הרמז שאנו אומרים בזמירות שבת (זמר אומר בשבחיך) 'נהורא לה ימטא וברכאן דנפישין', 'נהרא' אותיות 'אהרן', 'בשמן הטוב ירד על הזקן זקן אהרן' (תהלים קלג ב), ומשם 'ירד על הררי ציון' (שם פסוק ג) כפדוע ליודעי חן. וזהו 'וברכאן דנפישין', וי"ו ברכאן, וי"ו רומז למשה רבנו עליו השלום תפארת ישראל שהוא עולה בדרעת, ומשם באים ברכאן דנפישין על ידי משה ואהרן, והבן:



ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים וירא כל העם וירינו ויפלו על פניהם (ט כד)

לעצמו ויתענג בתורה ובעבודת ה' כל היום ההוא. לךף עצה היעוזה, ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים, רצה לומר בעולם הנה.

ונגד זה אמר ויהי ביום השמיני שהוא עולם הבא מדת שמיני, ויהי צער לרב העולם שכלו מיהם בעולם הנה בחמדת עולם הנה שהוא תאוה הנראה לעינים, ואז קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל, רצה לומר באשר יהיה הקריאה לתן דין וחשבון על מעשיו בעולם הבא לפני בית דין של מעלה שהם הסנהדרין ומשה על גביהם.

וזהו שגאמר קרא משה לאהרן, שהיא סוג א' לכהנת ה', שעשו כף שלא יצאו מפתח אהל מועד שבעת ימים, כמו שגאמר 'ויעש כן אהרן וכו'.' וסוג ב', ולבניו, שהם פחותין ממדרגת אביו.

סוג ג', ולזקני ישראל, אשר כבדו עיניהם מלהשגיח ולעבד לשם שמים, וכמו שגאמר ויעני ישראל כבדו מזקן ולא יוכל לראות וכו' (בראשית מח ט), ענין בדרך הקודם, והינו עצמות ה'בשות וכו', לךף 'מפני שיבה תקום' (ויקרא יט לב), קדם 'בישת התקנה לפקח על עצמו ועל אחרים, וק"ל:



כי היום ה' נראה אליכם (ט ד)

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

אהרן הכהן עומד עד עתה ומתפלל על בני ישראל

כתב במגלה עמקות (ד"ה היום), 'נראה אליכם' הם אותיות 'אהרן מיכאל'. והנה מיכאל הוא פהנא רבא לעלא דגמת אהרן כהן גדול

דלתמא, וירידת האש מהשמים בא להורות שכל יחשב האדם שכלו ועצם רוחו פעל את כל העבודה הזאת התמה והשלמה, ועליו להבין ולידע שצריך עוד לעזר וסיעתא מלעילא.

באר הענין על דרך הנ"ל

ובזה יבאר הענין, דמשה רבנו אשר עליו נאמר 'בכל ביתי נאמן הוא' (במדבר יב ז), היתה עבודתו בבחינת בטול המדות, שכן דרך איש נאמן באמת שאינו נהנה בשום דבר מזולתו רק מה שמגיע לו חלק עבודתו.

ומשה רבנו עליו השלום היתה עבודתו שלמה ותמה, ולבו בערה בקרבו לשלמות העבודה לבוורא יתברך בלי שום פגמה עצמית, וממילא לא היה צריך שתדע עבדו אש מהשמים להיות לו לעזר בהתפשטות האור והקדשה דלמעלה.

ורצונו וכונתו היה להביא גם את כל ישראל למדרגה זו. ואף ביום השמיני למלואים פשהקריב אהרן את הקרבנות וירדה אש מהשמים, אז ידע משה והבין שעדין לא הגיעו בני ישראל למדרגה הנעלה לכל יצטרכו לעזר וסיעה מלעילא, וגם בני ישראל בראותם זאת הבינו שעדין לא הגיעו למדרגה העליונה הנ"ל ולכן נפלו על פניהם:



ויאמר משה אל אהרן ולא לעזר ולא יאמר בני ראשיכם אל תפדו ובגדיכם לא תפרמו (י 1)

דברי שמואל

רבי שמואל מסלונים זיע"א

בכל עת נצרכת יראת שמים וזהירות שלא להכשל חלילה

ראשיכם אל תפדו ובגדיכם לא תפרמו וגו'. יבאר על דרך מאמר הכתוב (קהלת

פאר ישראל

רבי ישראל שלום יוסף מבהוש זיע"א

הדקדוקים בפסוקים

יש להבין הא דירדה האש מן השמים רק עתה ביום השמיני בעת שהקריב אהרן את הקרבנות ולא בכל שבעת ימי המלואים שבהם שמש בכנה משה רבנו, ועוד למה נפלו על פניהם בראותם האש.

שתי דרכים בעבודת הבורא: עבודה מתוך אהבה ויראה ועבודה מתוך בטול המדות

אך הענין, דיש כמה דרכים בדרך העבודה להבורא יתברך, והם עבודה מאהבה ועבודה מיראה, ובדרכי עבודה אלו שהם בבחינת מדות צריך האדם לעזר וסיעה לכל יפשל חס ושלום באיזה פניה וכונה עצמית.

ואולם יש עוד בחינה בדרך העבודה, והיא בחינת בטול המדות, והינו שכלו בוער בקרבו בבחינת אש דגבורה ובהשתוקקות רב לעבודתו יתברך, עד אשר מגיע לבחינת התפשטות הגשמיות ולבו חלל בקרבו מלהעלות על רוחו ורעיונו איזה מחשבה זרה ופגמה חס ושלום.

וכל מעשיו ומחשבותיו הם אך ורק בלתי לה' לבדו בלי שום פגמה עצמית, ועל ידי התעוררות דבחינת אש דגבורה דלתמא גורם בזה לאיתעוררתא דלעלא, ומסיעין אותו מלמעלה על ידי התפשטות אור אש שלמעלה, בבחינת אור פני מלך חיים ואשו לעולם לא תכבה.

באר מאמר הגמרא 'אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט'

וזהו הענין שאיתא בגמרא (יומא נג.) אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והינו פי אי אפשר שתהא אתעוררתא דלעלא אם לא תקדם לזה אתעוררתא

ועוד, וזו גימטריא שבעים, היא התורה הנדרשת על שבעים פנים. והכי קאמר לה, וזו שהיא התורה, אל תשתה דרך שכרות, פאדם שכור תועה מדרך חיים שאינו מבחין מה בין טוב לרע, כף תהיה אפה לומד ואינדק מקיים.

וזה הצווי מצנה לך, תהיה זהיר ללמד ולקיים אתה ובניך אתה הם תלמידך, בכל עת באכם אל אהל מועד שהוא בית המדרש ללמד, בכל עת הזהירים על המעשה ואמר להם, לא המדרש הוא העקר אלא המעשה, ובזה לא תמתו באותו עולם. וזה הדבר, חקת עולם לדרתיכם, פי לעולם המעשה הוא העקר.

הלומד ואינו מקיים מגביר הסטרא אחרא ח"ו

וזה, כדי להבדיל בין הקדש ובין החל וגו', דכל עקר התורה הוא מתור ואסור טהור וטמא וכיוצא, ואם לא יהיה קיום המעשה, במה יבדל זה מזה. וידוע גם כן, דהלומד תורה ומקיים נותן כח בסטרא דקדשה, והלומד ואינו מקיים מגביר סטרא אחרא חס ושלום, ומכניסה במקום הקדשה, ועל זה נאמר (משלי ל כג) ו'שפחה כי תירש גברתה', ונמצא הכניס חל במקום קדש וטמא במקום טהור. וזהו ומקיים, בזה אפה מבדיל בין קדש לחל ובין טמא לטהור, שלא יכנס זר במקום קדשה.

הלומד ומקיים הוראתו נשמעת

ועוד, כשתלמד ותקיים, תועיל הוראתך שאפה מורה לבני ישראל, ויקימו ויעשו כל מה שישמעו מפיו. וזה שאמר ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה, ודהיננו כאשר ישראל שבאותו הדור שומעים למשה, כף ישמעו לך, מאחר שאפה לומד לשמה ומקיים, ובזה אפה זוכה ומזכה את הרבים:

ח ט 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר', דהיננו להיות כמו אדם שפגדיו לבנים והוא נושא שמן על ראשו, שצריך להזהר מאד ולא להסיח דעת אף לרגע פן ישפך חס ושלום השמן על הבגדים ויטנפם, כף יהיה איש יהודי בזהירות תמיד. והיא הכונה במה שאמר ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו. עוד מרמז להיות נזהר מפגמי הראש ופגמי הבגדים, שיהיו רק על פי רצון התורה:



וידבר ה' אל אהרן לאמר. וזו ושכר אל תשת אתה ובניך אתה כבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדרתיכם. ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור. ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם

ביד משה (י ח-יא)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הלומד תורה צריך לקים מה שלומד

אפשר לרמז, דהלומד תורה צריך ללמד ולקיים, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"א מ"ו), ולא המדרש עקר אלא המעשה. ובפרט המלמד תלמידים והמורה לעם, חייב עליו לעשות ככל אשר יוצא מפיו יעשה, דאי לא הכי, ליכא חלול השם גדול מזה, דזה נקרא חוטא ומחטיא, דהתלמידים יבואו ללכת בדרכיו המלקללים, והקהל עוברים על דבריו, פי מאחר שרואים אותו גוזר ואינו מקיים מבטיח ואינו עושה, בודאי שגם הם עוברים על דבריו וקל וחמור, ונמצא חוטא ומחטיא, וזהו חלול השם הגדול.

והנה אהרן גימטריא 'המורה', הוא המורה לתלמידים ולרבים. וזהו פונת הפסוקים:

וידבר ה' אל אהרן הוא המורה כאמור. וזו ושכר אל תשת, וזו היא התורה הנקראת 'יין',



משקאות – שיעשה בזה נחת רוח ליוצרינו
ובוראנו:



ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שרף

(י טז)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המקנים את התורה מעני סופו לקימה מעשר

כתב רבנו חיד"א זכרונו לברכה בנחל קדומים,
דרש חצי התורה בחבות, דרש בסוף
שיטה, ודרש בראש שיטה (מסכת סופרים פ"ט ה"ב),
וכתב רמז על זה משם אחרים ומשמו. ואני
בעיני אמר אם אפשר, להוסיף רמזים אחרים.
דהנה אמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"ט)
המקנים את התורה מעני, סופו לקימה מעשר.
וזהו הרמז, דרש בסוף שיטה, כעני שהוא
יושב אחרון שבאחרונים, כך אם היה
האדם עני ואפלו הכי היה דורש בתורה ומקימה
ולא בטלה, כך אם יהיה עשיר וראש לאנשים,
כדרש השנייה שהיא בראש שיטה, אפלו הכי
אינו מבטל תורה ודרש? דרש בה, מאחר שלא
בטלה מעני.

הלומד תורה בעונה סופו להיות ראש בתורה

אי נמי, על פי מה שאמרו רבותינו זכרונם
לברכה (דרך ארץ זוטא פ"ז ה"א, תענית ז'), דאין
התורה מתקיימת אלא במי שרוחו נמוכה עליו,
ולפיכך נמשלה התורה למים, שאינם הולכים
אלא למקום נמוך ואינם עולים למקום גבוה.
והנה, דרש ראשונה שבסוף שיטה נקודה
חולם, וקריאתה לשון ראש, ודרש
שבראש שיטה נקודה פתח, וקריאתה לשון
רש. והפנה כך היא, המשים עצמו ענו ושפל
כדרש שהיא בסוף שיטה, התורה מתקיימת בו
וסופו להיות ראש בתורה, והמתגאה ונפשו

זיו ושכר אל תשת אתה ובניך אתך ככאכם אל
אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדרתיכם (י ט)

מעדני מלך

רבי אשר ישעיה מרימנוב קראקא זיע"א (פן בעל

האמרי נעם זיע"א)

שתית יי"ש ומשקה המשכר הוא ראוי אך

ורק עם חסידים יראים ושלמים

נראה בדרך צחות, דהנה אם פי אין זה
מדרך הטוב אשר חסידים ואנשי
מעשה ישנו מיני משקאות בכל פעם בדרך
השכורים וזוללים וסובאים, כדאיתא בזהר
הקדוש (ח"א קי). האי תלמיד חכם דרנוא עליו
נאמר גזם זהב וכו'.

עם כל זה לפעמים כשהשעה צריכה לכהן
מתרים לשתות אינה משקה, כמו בשבת
יום טוב וראש חודש וביומא דפגרא, ובלבד
שלא ישותה בצוותא עם אנשי רשע או עם
שכורים חס ושלום, רק עם אנשים יראים
ושלמים ועם פת של חסידים.

הרמז בפסוקים

וזהו זיו ושכר אל תשת, הינו אשר באמת
הוא הדרך הטוב לכל לשתות תמיד
זיו ושכר וכדומה, אך ולהבדיל בין הקדש ובין
החל (פסוק י), פרוש שיש הפרש והבדל בין
ימות החל ובין ימים הקדושים, אשר בימות
החל צריך באמת למעט בשתית משקים בכל
מה דאפשר, ובקמים הקדושים כגון שבת ויום
טוב מתרים לשתות כדי שיהיה לו שמחת
שבת ושמחת יום טוב.

וגם ובין הטמא לטהור, רצה לומר שיעשה
הפרש עם מי הוא שותה, דאם הוא
שותה עם חברה שכורים ואנשים טמאים, זה
בדאי אסור, אבל אם הוא שותה עם אנשים
טהורים, עם חסידים ואנשי השם ותלמידיו
חכמים, בדאי עם אנשים כאלו נכון לפעמים
לישב בישיבה של מצוה ולשתות עמהם

שְׂפָל יִשְׂרָאֵל חֲבִיבִין אִז לְהִבִּיא עוֹלַת רֵאִיָּה וְצִרְיָכִין לְכַנֵּס בְּעֶזְרָה, מַה שְּׂאִין בֶּן בִּשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. אָמְנָם עַל פִּי זֶה אֵינִי מוֹכֵן מִדּוּעַ כְּתַב רִשׁ"י סֵתָם 'בְּרַגְלִי' הֵינִי בְּכָל מְקוֹם וְכָל אָדָם, וְאֵינִי מִבְּאָר וְאֶפְלוּ אֵינִי מְרַמֵּז שֶׁהוּא מִצַּד הַחַיִּיב דְּהִבְחַת קֶרְבָּן (הֵינִי רַק בְּנוֹגַע לְהִמְחִיב וְאֶפְשָׁרִי בְּקֶרְבָּן).

וְכִינּוּן שְׂפוֹתָם 'בְּרַגְלִי' מוֹכֵן שְׂצוּוֵי זֶה הוּא בְּנוֹגַע לְזַמֵּן הַרְגֵּל (וְלֹא כֹל יְמוֹת הַשָּׁנָה), אֲבָל הוּא חָל בְּכָל הַמְקוֹמוֹת וְהַרְגָּלִים אֶף שְׂאִין בֵּית. וְצִרְיָךְ בְּאוּר, מַהוּ הַמְקוֹר וְהַהֲכָרַח לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁטוֹ שֶׁל מִקְרָא שְׂבָרְגֵל מְזַהְרִין יִשְׂרָאֵל עַל הַטְּמֵאָה מִצַּד הַרְגֵּל, וְלֹא מִצַּד חַיִּיבֵי קֶרְבָּנוֹת שְׂבוּ.

וַיֵּשׁ לומר רִשׁ"י סוֹמֵךְ עַל מַה שְּׂכַבְר פֶּרֶשׁ לְעִיל: בְּפֶרֶשׁת בֵּא, בַּפְּעַם הָרֵאשׁוֹנָה שְׂנוֹזְכֵר בַּתּוֹרָה עַל דְּבַר עֲנִין יוֹם טוֹב, שֶׁהוּא 'מִקְרָא קֹדֶשׁ' – פֶּרֶשׁ רִשׁ"י 'מִקְרָא שֵׁם דְּבַר קֶרָא אוֹתוֹ קֹדֶשׁ לְאַכִּילָה וְשִׁתְיָה וּכְסוּת'.

הָרִי שְׂקֶרֶשׁת יוֹם טוֹב קְשׁוּרָה עִם אֲכִילַת וְשִׁתְיַת הָאָדָם וּכְסוּתוֹ. וּמִפִּינּוּן שְׂפָן מוֹכֵן, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּמַצְבַּ שֶׁל טְהוּרָה, כִּי אִיךְ יִתְכַּן שְׂאֲכִילָתוֹ וְשִׁתְיָתוֹ כּוֹ בְּטְמֵאָה יְקַדְּשׁוּ אֶת הַיּוֹם. וְלַהֲעִיר מִמֵּאִירֵי ר"ה טז: – שֶׁכִּי הַטְּעַם שְׂחִיב אָדָם לְטַהֵר עֲצָמוֹ בְּרַגְלִי לְאַכֵּל חֲלָיו בְּטְהוּרָה].

מִינְיָה שֶׁל תּוֹרָה בְּפִירוּשׁ רִשׁ"י

לְכַאוּרָה נִרְאֶה דְּעֲנִין הַטְּהוּרָה עַל פִּי הַשִּׁיטָה שְׂחַחִיב לְטַהֵר עֲצָמוֹ בְּרַגְלִי הוּא מִצַּד חוֹבַת הַעֲלִיָּה לְרַגְלִי וְכוּ' ה"ה בְּמִדְרָגָה נְעִלִית יוֹתֵר מִעֲנִין הַטְּהוּרָה לְשִׁיטַת רִשׁ"י. כִּי לְשִׁיטַת רִשׁ"י הַנ"ל הַטְּהוּרָה אֵינָה קְשׁוּרָה עִם מִקְדָּשׁ וְקַדְּשׁוֹ אֲלֵא עִם עֲנִינֵי וְצִרְכֵי הָאָדָם אֲכִילָה שְׁתִּיָּה וּכְסוּת.

אֲבָל בְּפִנְיָמִיּוֹת הַעֲנִין יֵשׁ לומר דְּאֶדְרַבֵּא: אִם הַחַיִּיב לְטַהֵר עֲצָמוֹ בְּרַגְלִי הוּא מִחַמַּת

זְחָה עֲלָיו כְּדֶרֶשׁ שֶׁהִיא בְּרֵאשׁ שִׁיטָה, כֶּף עוֹשָׂה עֲצָמוֹ רֵאשׁ לְאֲנָשִׁים, סוֹפוֹ לְחֹזֵר רֵשׁ וְעִנֵי מִן הַתּוֹרָה וְאֵינָה מִתְקַיֶּמֶת בְּיָדוֹ:



וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטֵב בְּעֵינָיו (י ט)

נֶאֱמַנּוּ מֵא"ד

רַבִּי יוֹסֵף מְדַאמְבְּרָאוּא זי"ע"א

הוֹטֵב בְּעֵינֵי מֹשֶׁה רַבְּנּוּ לְשִׁמְעַ דְּבַר תּוֹרָה מֵאַחַר | מַעֲשֵׂה בַהֲרָ"ק רַבִּי יוֹסֵף מְדַאמְבְּרָאוּא זי"ע"א

פֶּעַם כְּשֶׁנִּתְכַּבַּד רַבִּי יוֹסֵף מִצַּדִּיק אֶחָד לוֹמֵר תּוֹרָה בְּשִׁבְתָּ פֶּרֶשׁת שְׂמִינֵי, נְעִנָּה וְאָמַר: כְּתִיב וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטֵב בְּעֵינָיו, הַכּוֹנֵנָה שְׂשִׁמְעַ מֹשֶׁה אֶת סְבִרַת אַהֲרֹן אֲחִיו בְּדַבֵּר הַהֲלָכָה שֶׁל שְׂרִיפַת הַחֲטָאִת, וְהוֹטֵב בְּעֵינָיו שְׂמִיעַת דְּבָרֵי תּוֹרָה מִפִּי אַחֲרִים, כִּי הִיּוֹת שֶׁהוּא דָרֵשׁ תְּמִיד לְפָנֵי הָעַם, לֹא עֲלֵתָה בְּיָדוֹ לְשִׁמְעַ אֶף פֶּעַם דְּבָרֵי תּוֹרָה מִפִּי אַחֲרִים, וְעַכְשָׁו שְׂנִדְמָן בְּיָדוֹ לְשִׁמְעַ, נִכַח לְרֵאוֹת כִּי טוֹב בְּיוֹתֵר לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי תּוֹרָה מֵאַחֲרִים מְלוֹמֵר בְּעֲצָמוֹ, וְזֶה וַיִּיטֵב בְּעֵינָיו, וְסִיָּם רַבִּי יוֹסֵף: כְּמוֹ כֵּן אֲנִכִי, הֲלֹא בְּבִיתִי אָנִי אוֹמֵר תְּמִיד תּוֹרָה עַל שְׂחֲנֵי וְעֵתָה בְּהִיּוֹתִי חוֹסֶה בְּצֵלוֹ, נִכְסְפָה נִפְשִׁי לְשִׁמְעַ וְלֹא לוֹמֵר:



וּבְנִבְלָתָם לֹא תִנְעוּ (וּמַה תְּלַמּוּד לוֹמֵר לֹא תִנְעוּ – בְּרַגְלִי, וְזֶהוּ שְׂאִמְרוּ חִיב אָדָם לְטַהֵר עֲצָמוֹ בְּרַגְלִי, רִשׁ"י)

(יא ט)

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת

רַבִּי מְנַחֵם מַעֲנַדֵּל מְלִיבְאוּוֹיטִשׁ זי"ע"א מְקוֹר דְּבָרֵי רִשׁ"י שְׂחִיב הַטְּהוּרָה הוּא מִצַּד הַרְגֵּל וְלֹא דוֹקָא מִצַּד הַקֶּרְבָּנוֹת

מִפְרָשֵׁי רִשׁ"י (רא"ם, גוּר אֵרִיָּה, שְׂפִתֵי חַכְמִים) כְּתַבּוּ הַטְּעַם דִּ' לֹא תִנְעוּ – בְּרַגְלִי – מִפְּנֵי



כל הולך על גחון וגו' (זה נחש, ולשון גחון שחיה שהולך שח ונפל על מצויו, רש"י) (יא מב)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

דברי הגמרא בסנהדרין שאלמלי נתקלל הנחש היה משמש לבני אדם

כל הולך על גחון וגו'. פרש רש"י ו"ל זה נחש, ולשון גחון שחיה, שהולך ושח ונפל על מצויו, עד כאן. ונראה לי לתת טעם בדרך רמז לוי"ו רבתי דגחון, דהנה אמרו ו"ל (סנהדרין טו): תניא רבי שמעון בן מנסיא אומר חבל על שמש גדול שאבד מן העולם, שאלמלא נתקלל נחש, כל אחד ואחד מישראל היו מודמנין לו שני נחשים טובים, אחד היה משגרו לצפון, ואחד משגרו לדרום להביא לו סנדלבונים טובים ואבנים טובות ומרגליות, ולא עוד, אלא שמפשיילין רצועה פחת ונבו ומוציא בה עפר לגנתו ולחרבתו, עד כאן.

לעתיד לבא יתתקן הנחש ויתהפך לטוב

והנה כל מה שנתקלל נחש הקדמוני על גחון תלך וגו' (בראשית ג יד), הוא בסבת כחות הטמאה הגדולים השרויים עליו שבהם הוא מסית בני אדם לעברה. אמנם לעתיד לבא כאשר רוח הטמאה יעבור מן הארץ, תהיה גם בחינת תקון לנחש וישתנה לטוב.

כמבאר בדברי השל"ה הקדוש (מאמר בית ישראל ובית דוד ח"א טו), בסוד מאמר רבי שמעון בן מנסיא הנ"ל, שהעתיק שם דברי הרב אברהם גאלאנטי ו"ל כי בעת קץ הגאולה לא יהיה בטול הקלפות מכל וכל, אכל תהיה שאותו צד המר והקשה יעקרהו הקדוש ברוך הוא מן העולם, וישאר הקצה הטוב והמתוק.

מקדש וקדשיו הרי אין בטהרה זו המשכת ענין חדש, אלא רק הנחת האדם לקבל קדשה זו דמקדש וקדשיו שישנה ברגל, מה שאין בן אם הטהרה היא מחמת אכילה ושתיה וקסות נמצא שיש כאן ענין חדש, והגם שדברים אלו (אכילה ושתיה כו') אינם קדושים מצד עצמם, הרי האדם פועל וממשיך (טהרה וקדשה גם בהם, הינו שגם דברי הרשות נעשים (תדורים) בטהרה וקדשה שברגל.

והרי זהו תכנון הפנימי של רגל שנקרא 'מקרא קדש', לא כשבת שנקרא 'קדש' – דבשבת הקדשה היא קדשה מצד עצמה, מה שאין בן כיום טוב קוראים ומזמינים בו קדש העליון שימשך למטה, דזהו מה ששבת מקדשא וקימא, שהיא יום קדוש ומבדל מששת ימי בראשית, מה שאין בן יום טוב הרי ישראל אינהו דקדשינהו לזמני, שבני ישראל עושים מיום חל יום קדוש (יום טוב).

ויש לומר שזהו גם הטעם בפנימיות הענינים דחייב טהרה מחמת מקדש וקדשיו הוא רק בזמן הבית, מה שאין בן חייב טהרה מחמת 'מקרא קדש' דיום טוב באכילה ושתיה וקסות הוא חייב בכל זמן גם בזמן הגלות. כי זהו אחד מהעלויים שבהעבודה בזמן הגלות, שממשיכים ומגלים קדשה אלקית גם מחוץ לגבול הקדשה, בחוץ לארץ, ועד למטה יותר, בהעלם וחלוף הגלות.

ועל ידי הוספת טהרה של כל אחד ואחד מישראל, גם בעניני חל ורשות של האדם, הרי טהרת הגוף מביאה לידי קדשת הנפש מן הדעות הרעות וקדשת הנפש גורמת להדמות בשכינה שאמרו והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ה' מקדשכם (חלק לב עמוד 59 ואילך):

נִפְשׁ פִּי תִחְטָא (ויקרא ד ב), דמאין בא שהנפש תחטא. הוא מחמת פי יש פח המחבר בין הנפש שהוא רוחני ודין הגוף, שפח המחבר מתדמה לשניהם, ומצד דמיונו הקרוב לגוף פל בו חטא ונמשך אל עקר הנפש.

והנה יש מצות בדמיון פח המחבר שהוא, כמו סעודת מצוה, שהאכילה אל הגוף, והמצוה שבו אל הנפש, ומי שעקר פונתו אל המצוה הוא טוב, אבל הנוטה אל החמרי, נמשך הנפש אחר הגוף, ומעט פונת המצוה בטל ברב תאוות החמר.

ואמר, שלא יטמא עצמו בדברים קטנים כאלו אשר עקרו בחמר ומעט נכר רחישתו על החמר, כי גם זה המעט הוא נמשך אחר החמר, עד כאן דברי מרן ז"ל (עורה שחר עמוד לו):



והתקדשתם והייתם קדשים כו' (יא מד)

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

העצה לקדשה היא להיות בשמחה

כתב הרמב"ן בפירוש החמש (ויש פרשת קדשים) זהו כלל גדול בתורה קדש עצמך במדת לך וכו'. העצה הנעוצה לזה כף הוא שיהיה תמיד בשמחה. וכמבאר במקום אחר כי פשהאדם בעצבות נמשך אליו כל התאוות עולם הזה כי העצבות הוא עור הקלפה וכמו ערלה. והלשון ערלה הוא מקיף, פירוש פשהאדם מבלע בתאוות גשמיים הם לו פעור מקיף.

וצריך לידע ולהתבונן בטבעו כמה הוא צריך לאכלל שלא יהא חלש אחר כף בתורה ובתפלה. וכשיבוא לו תאוה שיודע בעצמו

וענין הוא שימתיק הקדוש ברוך הוא החיצונים מקרירות עד שייכנסו אל הקדשה פנימה וכו'.

ו' דגחון מרמז על התקון השלם

היוצא לנו מדבריו כי לעתיד יוסר מן הנפש החלק הרע וכחות הטמאה ויתחפף לטוב. ועל פי זה יש לומר רמז נכון ברי"ו דרבתי דגחון, דהנה אמרו ו"ל (ראה רש"י ויקרא כו מד) בתמשה מקומות נכתב יעקוב מלא ואו, ואלה חסר בתמשה מקומות, יעקב נטל אותו משמו של אליהו ערבון שיבא ויבשר גאלת בניו, עד כאן.

נמצינו למדים כי הוא"ו מרמז על זמן התקון השלם, ולכן מביין שתבת גחון מורה על קללת הנפש, כמו שדרשו ו"ל מאמר הכתוב 'על גחנך תלך' כי קודם הגזרה היה נחש מהלך בקומה זקופה ונתקלל בזה שנקצצו ידיו ורגליו, רמזה לנו תורה בוא"ו רבתי, כי בעת שיגיע קץ אחרית הימים, וימלא אליהו ו"ל את שליחותו לבשר לישראל בשורות טובות וניחומים, אזי תבטל גם קללת הנפש, ויסורו ממנו כחות הרע ויתמתק וישאר אף טוב:



אל השקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ

(יא מג)

עטרת חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

רמז נפלא שיש להתקדש אף באכילת מצוה

פרש רש"י (פסוק מא): שרץ - דבר קטן שכמעט לא נראית רחישתו על הארץ. ונכור אנוכר אשר שמעתי ממרן הקדוש דברי חיים ו"ל, שאמר בזה על פי דברי מהר"ל מפראג בפסוק

מבלעדי תורה ואוריתא וקודשא בריך הוא כלל חד וכו'. וזהו ודברת בם. ואף על פי שבשעת הלמוד עצמה צריך לחשוב כל מחשבתו ושכלו בעמק ההלכה או בתפלה, העקר תלוי בהתקלה כמו הכותב ספר תורה או גט שצריך לאמר בהתחלת הכתיבה שיקתב לשמה וכו' אף על פי שאמר כף ישעה כמה שעות וד"ל.

אם באו לאדם עצבות בלא טעם מחמת חמריית הגוף, העצה שבשעה שהיא יכנס עצמו בעצבות על העברות שעבר ואחרי זה יכנס עצמו בשמחה ומחמת זה יבטל זה העצבות גם כן וד"ל (עמוד עא):



שבת אחר הפסח

מהר"א מבעלזא

רבי אהרן מבעלזא זי"ע

כאשר חזרו מעליה לרגל שמחו יותר מאשר בהליכתם כיון שזכו לקים המצות

איתא בתשובת הגאונים בשם רב האי גאון, שכשעלו ישראל לרגל וחוזרו לבתיהם שמחו יותר בתורתם, דכתיב 'אל יתהלל חגר במפתח' (מלכים א' כ יא), וכתיב 'פי אעבר בסף אדם וגו' בקול רנה ותודה המון חוגג' (תהלים מב ה).

ואמר אבי אדוני מורי ורבי [מהרי"ד] ז"ל הענין בזה, כי בעת שהאדם מתעלה בקדושה צריך סיעתא דשמיא שלא תהיה לו חס ושלום התנגדות, על כן כשעלו לרגל והיו צריכים לקיים מצות רבות, דאוריתא ודברבן, נתיראו שלא תהיה חס ושלום התנגדות, אבל כשחזרו וזכו לקיים המצות בלי התנגדות, היתה שמחתם גדולה עד מאד, אלו דברי קדשו ז"ל.

שאינו צריך לעשותה לפי טבעו אזי צריך להיות בעקשות ובשמחה שאינו רוצה שיטמא את חלק אלקי ממעל שהוא חשוב יותר מכל המלאכים וכמו שגאמר 'אל תהיו כסוסי כפרד', כי זה מצוה הגוי רודף אחר תאוות עיניו ותאוותו. ולפום צערא אנגרא.

וזהו כלל גדול בתורה, כי אי אפשר להיות בפרט, לכן אחר שכלל כל העריות בסדר אחרי מות פתב בכלל קדשים תהיו קדוש עצמך במתן לך וכו'. ולא יהיה בעצבות רק בעת המבאר, כי העצבות היא קלפה ערלת לבבכם, כי מה שמולין התינוק ערלת בשרו הוא רק הנקה שיוכל לשבר ערלת לבבו דהינו כל תאוות הגשמי וכו'.

ואל יחוש מהרהור שבא לו מאליו פתאום כי זה אינו נקרא מחשבה פי מחשבה היא באותיות כמבאר. וזהו נקרא נפש הבהמי, כי יש באדם שתי נפשות, נפש הבהמית ונפש השכלית, ודבר זה הוא נפש הבהמית, פירושו כמו בהמה שאין לה דבור ומכל שכן מחשבה פיודע ואף על פי כן כשרואה דבר מאכל ותאותה היא רודפת אחריו כי היא מצירת התאוה לפניו ומתאוה, בן הדבר הזה. כמו שאדם מציר בעצמו שאש דלוק לפניו ובאמת אינו דולק הוא שקר.

והעקר הכונה צריכה להיות בהתחלת תפלתו או למודו שישתב כי זה עקר תשובתו. וכמבאר שצריך להשים מחשבתו ושכלו באותיות התורה והתפלה ואוריתא וקודשא בריך הוא וכו'. וזה צריך לחשוב בקריאת שמע ישראל – שמע לשון הבנה, ישראל הוא חלק אלקי ממעל, הרי"ה אחד דהינו אני הנה לא שניתי וד"ל פיודע.

ואחר כן בא ממילא מחמת זה ואהבת, דהינו שלא יאהב שום דבר בעולם

טעם נוסף לשמחה

בר ישראל להיות זהיר וזריו שלא לבטל מצוה זו בשום לילה, שהרי פגם גדול עושה למעלה רחמנא לצלן. ועל זה הזהיר משה רבנו עליו השלום לישראל, ואמר להם טעם מצוה בדרך נסתר, ודי לחכימא ברמיזא.

אמר להם, הזהירו שתספרו שבועה שבועות שלמות כאשר צויתי לכם כבר על פי ה', כמו שנאמר 'וספרתם לכם ממחרת השבת', ודעו לכם שענין גדול יש למעלה בספירה זאת, שעל ידי ברכה ומנין שאתם מקימים אתם גורמים תזרת המחין לזעיר אנפין, שכל לילה ולילה אתם מחזירים לזעיר אנפין מח הראוי לו.

וזהו שרמז להם 'מהחל חרמש בקמה', 'חרמש' ראשי תבות מ'חין מ'דשים ר'אשונים ש'ניים, 'בקמה' לשון קומה, דהינו דהמחין הללו הם להגדיל קומתו של זעיר אנפין ולהשלימו פראוי, לכן הזהר בספירתם פראוי (פרשת ראה):



פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

ימי הספירה הם חול המועד ארך והזמן מסגל להתנקות מהכל ולתקן מדותיו

פסח העבודה הראשונה של עם ישראל להשם יתברך, ואחר כך ספירת העמר, הבית ישראל ו"ל הנה רגיל לומר בשם קדמונים, שימי ספירת העמר הם חל המועד ארך של פסח, קדושה לפנייה ולאחריה, 'וספרתם לכם' להאיר ולזכור, וכעת הזמן שיכולים להתנקות מהכל, לתקן המדות, 'לטהרנו מקלפותינו'.

איתא (ערוות פ"ב מ"י) במשנה משפט רשעים בגיהנם מפסח ועד עצרת, מפינן שהם לא תקנו מדותיהם בעולם הזה, שבזמן זה יש

יש לומר עוד על פי מה ששמעתי מאבי אדוני מורי ורבי [מהרי"ד] ו"ל, דישראל כשיצאו ממצרים היו צריכין להביא קרבן תודה כי יצאו מבית האסורים, אבל היות שקרבן תודה הנה צריך להיות חמץ ומצה, ובפסח אי אפשר להביא חמץ, השלימוהו אחר הפסח, אלו דברי קדשו ו"ל.

יש לומר, שזהו גם כן הטעם ששמחו מאד בתורתם לאחר הפסח, לזכר הקרבן תודה שהביאו אחר הפסח, ועל כן הביא המקרא 'בקול ונה ותודה המון חוגג':



עבודת ימי הספירה

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מעלת ספירת העמר והשיבות הספירה בכל יום

שבועה שבעת תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבועה שבועות (דברים ט). יש לדקדק מאי טעמא שנה ואמר בלשון הנה 'מהחל חרמש בקמה', וכבר נאמר (ויקרא כג טו) 'וספרתם לכם ממחרת השבת'.

ואפשר לומר כפי מה שפיתוב בדרך רבנו האר"י ו"ל (שער הכונות ענין הפסח) דכל המחין דקטנות וגדלות ראשון ושני באים לזעיר אנפין בליל פסח בפעם אחת בכללותם, וחזורים ומסתלקים ממנו, ומליל שני של פסח עד תשלום שבועה שבועות, כל לילה חוזר ונכנס בו מה שראוי לכנס באותה לילה, וכן בכל לילה ולילה עד תשלום שבועה שבועות, אז נגמרו לכנס בלם.

וכניסת כל לילה הוה על ידי ברכתנו שאנו מברכים ומונים, ועל זה צריך כל

היגו שהוא זיו של ההארה של ניסן, שעל 'ברוך כבוד ה' (יחזקאל ג יב) תרגום 'ברוך יקרא דה', ועל 'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיהו ו א) תרגום 'מלא כו' זיו יקריה', שהוא מראה דמות כבוד ה', שבעולם הזה שגבר שמחה על העולמות.

וניסן הוא האור של נסים ונפלאות שלמעלה מהנהגה הפשוטה, וצריך קדשה גדולה ולהיות גם בן למעלה מהטבע, ושיבתבטלו כל הפחות של האדם רק לה' יתברך וכל טבעו, וקמו שגאמר 'התקדשו כי יעשה ה' בקרבכם נפלאות' (יהושע ג א).

וזה נתן השם יתברך במתנה לנו בצאתנו ממצרים, וכן גם עתה בניסן בחג הפסח – כלשון האר"י ז"ל שבאין המתין בדלוג, והוא גם בן 'מדלג על ההרים' (שה"ש ב ח), וגם בנו נתעורר 'חסד כו' אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר וכו'' (ירמיה ב ב), זה כל יום טוב של פסח, והיו קטרוגים גדולים על זה שהחסד אינו על ידי מעשינו ומה נשתנו אלו מאלו כו'. אולם באמת בניסן אנחנו לה' אלקינו. ואחר כך עמדו בנסינות הרבה, עד ששבבע שבועות היינו ראויים לקבל התורה ופנים בפנים דבר וכו'.

לזאת גם אנשים שלא יכלו לקבל הארת ניסן ופסח לפי שהוא בחינת פנים, ויש אותן דלא תמאין אנפי שכניתא כמו שאיתא בזהר הקדוש, יכולים באיר לשוב בתשובה שלמה, כי הוא הזיו של זהר השכינה הקדושה שזה כמו אחורי, והוא על ידי שהרגיש באור של ניסן שאינו יכול לקבל, ועל ידי השפלות ולב נשבר ראוי אחר כך על ידי תדש זיו הנ"ל. וזה שטמא וברוך רחוקה עושה פסח שני וכו'.

סייעתא דשמיא שיכולים לתקן. איתא בטור (או"ח תכח) שבשנה פשוטה פסח חל לעולם בין פרשת צו לפרשת שמיי, שמיי למלואים, אפלו בזמן הזה שאין בית המקדש קיים נשאר לדורות.

בני ישראל יצאו ממצרים וספרו מ"ט יום, מנו כל יום יום שיחלו אימתי כבר קיים מה שהבטחו בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על הקר הזה' (שמות ג יב), ומחכיבות זו עשו בשמים מצוה (כמו שכתב הר"ן סוף פרק ערבי פסחים).

ופסוק הוא בתהלים 'צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי מתי אבוא ואראה פני אלקים' (תהלים מב ג), ואיתא בשפת אמת שבני ישראל מיתלים ומצפים שיגיע הרגל שיבוא עת רצון לראות השכינה, יראה וראה, וזמן שיכולים להתעלות בו.

איש ישראל צריך לעולם להשתוקק לראות פני אלקים, וכפי הצמאון שמשותקים בך מגיעים לזה, כדאיתא מהבעל שם טוב ז"ל שבמקום שהמחשבה נמצאת שם הוא האדם, ואפלו מי שקלל יכול לשפר מעשיו להיטיב עצמו, מתי אבוא ואראה פני אלקים, והקדוש ברוך הוא מסכים, כדאיתא (ר"ה יז): אני ה' קדם שיחטא אני ה' לאחר שיחטא, ונתן דרך של תקון:



ראש חדש איר

ספר הזכות

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

חדש איר מכנה חדש 'זיר' – הזיו של הארת חדש ניסן | גם מי שלא זכה לקבל הארת חדש ניסן וחג הפסח יכול עתה לקבל ההארה

נקרא 'חדש זיר' – שגולדו בו זותני העולם' (ר"ה יא). פרושו תוס' שפבר נולדו בניסן,



ספר הזמנים

רבי יעקב מאיז'ביצה זיע"א

בית המקדש נתיסד בהרש איר לתת חוק
לנפשות בני ישראל בכל מצב

חדש איר נקרא ירח זיו וכו', שאז יראה
השם יתברך לנפש האדם שמעשיו
יכוננו לפני השם יתברך, ועל דם יגיע להיות
דבוק בהשם יתברך, לכן אז התנהגות בעולם
הזה שכל הפרות יוציאו פרחים ויש בו זיוא
לאילנא' – שכל הצמיחות מתנשאים למעלה.

אכן בשרש ובעמק דעתו יתן התרשלות וכא
לו יראות ומחויבים פן הוא חס ושלום
אחר כל אלה נעתק מרצון השם יתברך וכו',
לכן נתיסד המקדש בהודש זיו, אף שגראה
שתיסודות אינם חזקים, בזה הראה השם יתברך
שישראל אף בעת הזה שרשם ויסודם חזק,
שתימיד התיסודות של נפשות ישראל מקשרים
בו יתברך (ר"ח א"י):



מסכת אבות – פרק א'

אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת
לקבל פרס, אלא הווי כעבדים המשמשין את
הרב שלא על מנת לקבל פרס (מ"א)

זמן ביתו

רבי אליעזר צבי מקומארנא זיע"א

עבודת הכורא לשם שמים ללא פניות אף
לשם השגת מדרגות | באור דברי המשנה
על יסוד המעשה כבעל שם טוב זיע"א

וזהו שאמר התנא אל תהיו כעבדים המשמשין
את הרב על מנת לקבל פרס שכר עולם
הבא בכאן בעולם הזה שהוא מחזין גדולים
ומדרגות, ולא מבעיא שפמעט הוא עבודה

פסולה לפני הקדוש ברוך הוא, אלא אפלו
אם הוא עובד את השם יתברך באמת לשמה
ולא על מנת לקבל פרס מחזין ומדרגות, גם
כן צריך זמן רב להתפלל באמת לשמה עד
שיזכה לבוא לאיזה מדרגות, פי אין הקדוש
ברוך הוא ותרוך הוא פנודע.

ועוד, ידוע הוא שקודם שבא אדם אף למקצת
מדרגות ורחמינות דקדושה יש לו מקדם
כמה נסיונות עד שמאמין לו הקדוש ברוך
הוא בעצמו כפיכול שהוא עובד אותו באמת
לשמה. לזה אמר התנא אל תהיו כעבדים
שמשמשין על מנת לקבל מחזין ומדרגות, אלא
הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת
לקבל פרס.

והוא כמו ששמעתי בשם רבנו אלקי הרב
ישראל בעל שם טוב, כשהיה רוצה
לנסע לארץ הקדושה היה מה שהיה, פידוע
המעשה לכל עובדי השם יתברך, וכשהיה נוסע
בספינה על הים הגדול נשבר אז כל הספינה
עד שלא נשאר ממנה אלא דפים אחדים, ואחז
הרב ישראל בעל שם עצמו על דף קטן, וגם
בתו הצדקת מרת אדיל עליה השלום היתה
גם בן אוהות ברה אחד קטן, והיתה צועקת
בקול גדול לאביה, אבי היכן אתה, ומי
אתה, היכן כתר הקדושה והגדולה ומה יהיה.

וכשראה רבנו הרב ישראל בעל שם טוב
באיזה מעמד הוא עומד אז, ולא
עוד אלא שהקדוש ברוך הוא מנסה אותו
ולקח ממנו כל המדרגות הקדושות אף כל
התורה שהיה בו, ונשאר איש פשוט עד שלא
היה יודע לדבר שום דבר בלשון הקדש, אף
נסח איזה ברכה לא היה יודע לומר.

ומיד בא אצלו הס"מ הרשע ואמר לו ישראל
ראה מה שהקדוש ברוך הוא עושה לך

סְטָאמבּוּל, וְהִיְתָה יוֹדַעַת שְׂלָא יְהִיָּה לוֹ עַל חַג הַפֶּסַח כֹּל צָרְכֵי כּפִי דְרַכּוּ בַקֶּדֶשׁ.

וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת הִיְתָה עֲשִׂירָה גְדוּלָה אֵין לְשַׁעַר, וְלֹא הָיָה לָהּ כֹּל הַיָּמִים בְּנִים, וְקִנְתָּה מִלְבוּשִׁים נְאִים וּמִשְׂבָּחִים וּכְלֵי כֶסֶף וְזָהָב וְתַכְשֵׁיטִים אֵין לְשַׁעַר, וְכֵן כֹּל הַמְּאָכְלִים וַיֵּין יִשָּׁן עַל כֹּל חַג הַמִּצְוֹת, וְהִבִּיאָה כֹּל זֹאת לְעִיר סְטָאמבּוּל עֲבוּר הָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב כֹּל יְמֵי חַיָּהּ כֹּל הַהֲצִטְרָכוֹת שְׁלֹו בְּהִרְחֵבָה גְדוּלָה, וְהָאִשָּׁה הַנִּזְכָּרָה לֹא בִקְשָׁה מִהֶרֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב שׁוֹם עֲנִין דְּבָר גְּדוּל וְקִטְן קָרָם חַג הַפֶּסַח.

וְאַחֲרַי הַחַג קָרָא לָהּ וּשְׁאַלָהּ מַה אַתְּ בְּעִיתָ, וְכֹל מַה שְׂאַתְּ צְרִיכָה לְאִיְהוָה יְשׁוּעָה אַתָּן לָךְ, אֲמָרָה לוֹ רַבִּי אֵין לִי בְּנִים זֶה עֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנִים כְּשִׁנְשֵׁאתִי עִם בְּעָלִי וְאֵין לִי עַד עֵתָה שׁוֹם בֶּן, וְאִשָּׁה הַזֹּאת הִיְתָה אֵילוּנִית גְּמוּרָה, אַז תִּכְרֵךְ וּמִידָה הִשִּׁיב לָהּ הָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב, נִשְׁבַּע אֲנִי בְּחַיֵּי עוֹלָמִים שֶׁבְּשִׁנְהָ זֶה תִּפְקְדֵי בְּבֶן זָרַע שֶׁל קִמָּא וְאַתְּ חוֹבֶכֶת לָךְ בֶּן.

מִידָה שָׁמַע הָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב כְּרוֹז מִן הַשָּׁמַיִם – יִשְׂרָאֵל בֶּן שָׂרָה לֹא יְהִיָּה לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כִּי מִטְרִיחַ הוּא לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיִּבְרָא בְּרָהּ תְּדַשָּׁה וְהוּא חוֹץ לְדַרְךָ הַטָּבַע, כִּי הִיא אֵילוּנִית גְּמוּרָה שְׂאִינָה יְכוּלָה לִילֵד לְעוֹלָם.

וּכְשֶׁשָּׁמַע הָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב כְּרוֹז הַנִּזְכָּר מִידָה שְׂמַח שְׂמַחָה גְדוּלָה, וְאָמַר, עַד עֵתָה הָיָה לְבִי דוֹפֵק שְׂמָא כֹּל עֲבוּדָתִי אֵינָה לְשֵׁם שְׂמִים וְהוּא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס, וְעֵתָה שְׂשִׁמְעָתִי שְׂלָא יְהִיָּה לִי חֵלֶק לְעוֹלָם

מוֹטָב וְכוּ', הִשִּׁיב לוֹ הָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב זֶה־הֵּ, מַה יְהִיָּה כְּשֶׁאֲנִי אֶהְיֶה אִישׁ פְּשוּט, אֲכַל אִישׁ פְּשוּט רְשָׁאֵי לוֹמַר שְׂמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד.

מִידָה כְּשֶׁרָאָה הַסִּמּוֹת שְׂאֵין דְּבָרֵינוּ נִשְׁמָעִין לְפָנָיו מִידָה בְּרַח מִמּוֹנֵנוּ, וּכְשֶׁבָרַח, מִידָה אָמַר הָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב אֲנִי לֹא אֶסַּע עוֹד לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה וְאַחֲזֹר לְבֵיתִי, מִידָה בְּרַגַּע זֶה בָּא לוֹ בַחֲזָרָה כֹּל הַמַּחֲזִין וּמְדַרְגּוֹת גְּדוּלוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ מִקְדָּם, וּבָא אֵלָיו אַחֲרָיָה הַשִּׁילוּנִי רַבּוֹ וְהוֹצִיא אוֹתוֹ וּבִתּוֹ מֵרַת אֲדִיל עֲלֶיהָ הַשְּׁלוֹם מִן הַיָּם הַגְּדוֹל וְהַעֲמִידֶם עַל הַיִּבְשָׁה סְמוּךְ לְאִיְהוָה יְשׁוּב, עַד כָּאֵן.

וְזֶהוּ שְׂאֵמַר הַתַּנָּא שְׁצִירֵךְ בֶּרֶב יִשְׂרָאֵל לְעַבְדֵי אֶת הַבוּרָא בְּרוּךְ הוּא שְׂלָא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס, אַף שֶׁיְהִיָּה אִישׁ פְּשוּט בְּלִי שׁוֹם מְדַרְגָּה רִוּחַנִית, אַף עַל פִּי כֵן לֹא יְכוּל לְפָטַר עֲצָמוֹ מִסְתָּם עֲבוּדוֹת, וְהוּא עֲבוּר שֶׁהוּא אִישׁ יִשְׂרָאֵל.

וּלְפִי הַגִּירָסָא עַל מְנַת שְׂלָא לְקַבֵּל פָּרֶס הָיָה גַם כֵּן אֲצֵל רַבְנֵנוּ אֱלָקֵי הָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב, וְאֶבִּיא עֵתָה הַמַּעֲשָׂה הַנִּזְכָּר עַד גְּמִירָא, הִינּוּ אַחַר שֶׁהָיָה מַחֲזִיר עֲצָמוֹ לְנִסְעַ לְבֵיתוֹ הָיָה לוֹ כְּמַה הַרְפֵּתְקָאוֹת בְּדַרְךָ הַזֶּה, וְלֹא אֶכְתָּב אֲלָא שְׂרֵשׁ הַדְּבָר הַצִּירֵךְ לְפָרֶשׁ דְּבָרֵי הַתַּנָּא דִּין הָאֵיךְ הָיָה לְהָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב דִּיִּקָּא מְדַרְגַת עַל מְנַת שְׂלָא לְקַבֵּל פָּרֶס.

וְהוּא כְּשִׁנְסַע אַז לְבֵיתוֹ הָיָה מְכָרַח לְחַג אֶת חַג הַמִּצְוֹת בְּעִיר גְּדוּלָה סְטָאמבּוּל, וְשָׁמַע אִשָּׁה אַחַת מְאַרְץ רִוּסְיָא שֶׁהָרֶבֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב לֹא נָסַע לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְהוּא נוֹסַע לְבֵיתוֹ בַּחֲזָרָה וְעַל חַג הַמִּצְוֹת יְהִיָּה בְּעִיר

גדול אין לשער, והאשה הנ"ל היזה לה בן של קימא כמו שנשבע לה הרב ישראל בעל שם טוב, נמצא לפי זה תבין גדלת מדרגת על מנת שלא לקבל פרס כמו שהיה אצל הרב ישראל בעל שם טוב:

הבא, אז יהיה עבודתי להקדוש ברוך הוא ורקא על מנת שלא לקבל פרס, וכל עבודתי ותפילתי מהיום והלאה יהיה פלה לשם שמים. מיד כשאמר הרב ישראל בעל שם טוב דבורים אלו, עשה למעלה עת רצון

אוצרות גאוני הדורות

מים חיים

רבי חיים רפאפורט זצ"ל

נטילת הכהנה מחמת הכושה

אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת, ואמר אבי אדוני הגאון זצוק"ל, דכוננת משה היזה על פי מה דאיתא במדרש רבה פרשת שמות (ג א) על קרא 'ויסתור משה פניו' וזה לשונו: רבי יהושע בן קרחה אומר לא יפה עשה משה כשהסתיר פניו וכו', ובסוף הפרשה שם (ג יז) על קרא 'ויחר אף ה' במשה', מה חרון אף היזה שם, שנטלה כהנה ממשה ונתנה לאהרן וכו', עיין שם.

אם בן לפי זה כשראה משה שגם אהרן בוש, אמר לו 'למה אתה בוש לכך נבחרת', רצה לומר הא בשביל הכושה שהסתיר פניו נטלה הכהנה ממני ונתנה לך, וכעת שגם אתה בוש יהיה נטלה הכהנה גם ממך.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

אהרן הכהן עלה לגדלה כדי שימחלו לו עונותיו

וכרש"י, שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת. ואפשר לומר בדרך מליצה על פי מה שראיתי

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח (ט ז)

לקוטי מהר"ם שיני

רבי משה שיני זצ"ל

נבחר אהרן למעשה העגל כדי להורות שמועיל

תשובה לרבים שחטאו

פרש רש"י, שהיה אהרן בוש לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת. ואמרתי הפונה, כי באמת קשה, אהרן שנעשה על ידו קטרוג על ישראל במעשה העגל, ואם בן היאך יתחפף הוא לסגור להקריב קרבנות לכפר על ישראל, ויש לומר דמשום טעם זה היה אהרן בוש.

אבל משה אמר לו 'למה אתה בוש לכך נבחרת', הינו כי איתא בגמרא (ע"ד):

לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה העגל רק כדי להורות תשובה לרבים, להורות שמועיל תשובה גם לרבים שחטאו.

לזאת אמר לו משה כי 'לכך נבחרת' לאותו

עון כדי להורות תשובה לרבים, ואם בן גרי דאין לך להיות בוש מלהקריב, כדי שיראו שנתקבל הקרבן, ומכפר לישראל על דך ולא היית קטגור ח"ו.

יש לְדַקֵּק תְּרֵי כֶּכֶר אֲמַר שִׁיכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעַד הָעַם, וְלָמָּה חִזַּר לומר 'נַעֲשֶׂה אֶת קִרְבָּן הָעַם וְכַפֵּר בְּעֵדָם'.

ואפשר לומר דהנה אצל עון העגל שגה אהרן בשמים, האחד שעל ידי פעלתו נעשה עגל, ושנית שאולי על ידי שהיה מוכיח את העם היו גדלים לעשותו, ושתי חטאים אלו היו באהרן גופא, לכד מחטאם של ישראל בפשיטות שעברו לעגל הזהב.

וזוהו שאמר וכפר בעדך ובעד העם, פרוש רמז לשתי הענינים הנזכרים, האחד 'בעדך' שעשיית העגל בפעל, ושנית 'בעד העם' שאולי על ידי תוכחתך אתה, היו נמנעים מלעשותו. ועוד מלכד זאת עשה את קרבן העם וכפר בעדם על חטאתם הם אשר עברו לעבודה זרה, רח"ל.



וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם (ט כד)

באר לחי

רבי חי מ'מיון זצ"ל

סמיכת נפילת אפים לתפלה בכל יום

אפשר לפרש דרך אסמכתא ורמז הרומז למה שכתב רבנו האר"י זיע"א שראוי להסמיך נפילת אפים לתפלה בכל יום, ואפלו ביום ב' וה' תכף אחר העמידה כמעשה כל ימות החל. וזוהו וירא העם וירנו על דרך 'לשמע אל ה' וירא ואל תפלה', ויפלו על פניהם דאחר רנה זו תפלה 'ויפלו' וכו' כמו שכתב רבנו האר"י זצוק"ל.



ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה' (י ב)

כתוב, שהגאון בעל תרומת הפרי היה מקדם רב ואלב בית דין דקהל סעליש, ואחר כך נתקבל לרב ולאב בית דין דקהל סיגעט. ושאלוהו אנשי סעליש מדיע עוזב אותם והולך לסיגעט, כי בעד בצע כסף לא היה אז המנהג לעשות כן, פידוע מדברי החתם סופר ז"ל על הפסוק (תהלים קו כ) 'תבנית שור אכל עשב'. והשיב להם בתחמה כי הנה ידוע מאמר חז"ל (סנהדרין יד.) דמי שעולה לגדלה מוחלין לו עונותיו. והנה למי שעונותיו מועטין, די לו שעולה לגדלה בין אנשים מועטין, אכל מי שעונותיו מרבין, צריך לעלות על גבי מרמי קרת, בעיר גדולה רבתי עם, כדי שימחלו עונותיו. ופרש בזה את הפסוק (תהלים לח ה) 'כי עונתי עברו ראשי' הינו הראשיות שלי, ודברי פי חכם חן.

ועל דרך זה יש לפרש שהיה אהרן ירא ובוש, מחמת שהוא סבר שאינו ראוי לאותו איצטלא מחמת חטא העגל, ועל זה השיב לו משה רבנו ע"ה 'למה אתה בוש', ולא אמר לו 'למה אתה ירא', מחמת שגם אהרן רצה לעלות לגדלה, כדי שיהיה לו מחילת עונות, רק היה בוש וירא פנזכר לעיל. אמר לו משה רבנו ע"ה לך מחמת עונך נבחרת, שיהיה לך מחילת עונות, שכל העולה לגדלה מוחלין לו על כל עונותיו.



קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה' (ט ז)

חנן סופר

רבי שמואל ארנפלד זצ"ל

כפרת אהרן על שלא הוכיח את העם מלחדל לעבר את העגל

חד"ר נא"ה

רבי נסים אליקים זצ"ל

הורו בני אהרן הלכה בפני משה רבן ולא דרשו 'את ה' אליהו תירא' לרבות תלמיד חכם

הנה בש"ס מצינו מחלקת דלמה נענשו, וביומא (נג) איתא על שהורו הלכה בפני משה רבן, וכן איתא ברש"י הקא, יענין שם, והנה מצינו (פסחים כב:) שחייב כבוד התלמיד חכם הוא מדרשת 'את ה' אלוקיך תירא, ובכאן שלא שאלו הדין מן משה רבנו ע"ה ודאי אין לך ולזול ח"ו יותר מזה.

ועתה יבוא הרמז על נכון ותצא אש מדבך הכתוב לפני ה', קדם ה', והוא 'את ה', והוא שזולו בתלמיד חכם, לכן ותאכל אותם.



תורת אהרן

רבי אהרן בן שמעון זצ"ל

גם דברים שבלב נחשבים לדברים

מוכא במדרש פליאה, 'פיון שונכנסו שני פולסין בתטמיהן של נדב ואביהוא, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, למה קרעת להם את הידים, ויש להבינן, מה קשורה מיתת שני בני אהרן, לענין קריעת ים סוף.

ונראה לבאר, בהקדים את דברי המדרש בתנחומא (אחרי מות סי' ו) על הפסוק 'ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא' (שמות כד, א), מלמד שהיו משה ואהרן מהלכים תחלה, ונדב ואביהוא אחריהם, והיו אומרים, מתי ימותו שני זקנים אלו ואני נוהגים בשררה על הצבור תחתיים. ואמר רבי פינחס, פי נדב ואביהוא לא אמרו זאת בפיהם, אלא הרהרו בלבם. אמר רבי ברכיה, אמר להם הקב"ה 'אל תתהלל ביום מחר פי לא תדע

מה ילד יום' (משלי כד, א) שהרי לבסוף מתו. אם כן מוכח שה' מעניש אפלו על המחשבה.

עוד יש להקדים את המדרש (במד"ד ז, ד), אמר רבי מאיר, אפלו בשעה שהיו אומרים "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע" (שמות כד, ז), היו אומרים בפיהם אהד ובלבם אהד, שנאמר "ויפתוהו בפיהם ובלשונם וכזבו לו" (תהלים עח, לה).

עוד מוכא במדרש (שהש"ר א, ד), שבזכות שישראל עתידים לקבל את התורה נבקע להם היים, הרי שאף שהסכמתם לקבל את התורה היתה רק בפיהם ובלבם לא רצו לקבלה, למרות זאת קרע להם ה' את היים.

ומעתה, אף שישראל אמרו בפיהם "נעשה ונשמע" ובלבם לא רצו לקבלה, לא טענו מלאכי השרת 'למה קרעת להם את היים', מאחר שספרו שה' לא מעניש על המחשבה, אף כאשר ראו שנגב ואביהוא מתו בגלל שחשבו בלבם 'מתי ימותו שני זקנים', הרי מוכח שה' מעניש על המחשבה, ואם כן כעת התעוררו מלאכי השרת ושאלו 'מדוע קרעת להם את היים', הרי מה שאמרו "נעשה ונשמע" הנה זה רק בפיהם אבל בלבם לא רצו לקבלה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)



ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרכי אקדש ועל פני כל העם אכבד (י א)

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסאד זצ"ל

מנין למשה לבנו שהיו נדב ואביהו גדולים יותר ממנו

כתב רש"י ז"ל אמר לו משה לאהרן, אחי, יודע הייתי שיתקדש הפית במידעיו של מקום, וסבור הייתי או בי או בך, עכשו אני

וכמו שְׁהִיְתָה הַמִּכָּה מֵאֵת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן בָּאָה רַפּוּאָתוֹ מִיָּדוֹ לְתַת לוֹ שְׂכָר עַל סִבְלָנוּתוֹ. וְלִכֵּן לְמַעַלְתּוֹ הַכְּדִילּוֹ בְּזֶה מִשְׁאָר הָעָם, וְזֶה שְׁאֵמַר לְהַכְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל, כִּי הִפְתָּן הוּא קֹדֶשׁ בְּעֶרְףְךָ הָעָם שֶׁהוּא חֵל, וְלִזֶּה צְרִיף שְׁהִיְתָה נִבְדָּל מִן הַיִּינ מִשְׁאָר הָעָם.



תוצאות חיים

רבי חיים באסקוויץ זצ"ל

מנין שנאמרה פרשת שתויי יין לאהרן הכהן בשכר שתיקתו

פרש רש"י ז"ל קבל שְׂכָר על שתיקתו, ומא שְׂכָר קבל, שְׁנִתְיַחַד עִמּוֹ הַדְּבוּר, שְׁנִאָמְרָה לוֹ לְבַדּוֹ פֶּרֶשֶׁת שְׁתוּיֵי יַיִן עַכ"ל.

דקדק רש"י ז"ל בְּמִתְקָ לְשׁוֹנוֹ שְׁנִאָמְרָה לוֹ לְבַדּוֹ וְכו', דְּלִכְאוּרָה קָשָׁה מִנָּא לָן לְרִש"י שִׁיחֻד הַדְּבוּר הֵבֵא הֵיָה שְׂכָר עַל שְׁתִּיקָתוֹ, הֵלֵא בְּפִרְשֵׁת קִרַח נִאָמַר (כַּמְדַּבֵּר יח א) 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֶהֱרֹן וְגו', וְשֵׁם פֶּרֶשׁ רִש"י לְמִשְׁה אָמַר שְׁיֹאמַר לְאֶהֱרֹן וְכו', אִם כֵּן דִּילְמָא הֵבֵא נְמִי וַיִּדְבֵּר ה' אֶל אֶהֱרֹן פְּרוּשׁוֹ לְמִשְׁה אָמַר שְׁיֹאמַר לְאֶהֱרֹן. וְעוֹד מִנָּא לָן לְרִש"י שֵׁם דְּלְמִשְׁה אָמַר שְׁיֹאמַר לְאֶהֱרֹן, פֶּאָשֶׁר דְּקִדְקוּ כֵּל מִפְּרִשֵׁי הַתּוֹרָה.

אמנם כִּי דִיקָת שְׁפִיר יִהְיֶה פְּרוּשׁ רִש"י ז"ל הֵבֵא מִכְּרַח שֶׁהַדְּבוּר הֵיָה אֶל אֶהֱרֹן מִמֶּשׁ, כִּי שֵׁם בְּפִרְשֵׁת קִרַח נִאָמַר 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֶהֱרֹן' וְלֹא כְּתִיב 'לְאֹמַר' שְׁמִשְׁמַעוֹתוֹ לָךְ אָמַר, וְכֵל הַדְּבָרוֹת הֵיָהוּ צְרִיכִים לִישְׁרָאֵל, לִכֵּן פֶּרֶשׁ רִש"י שֵׁם דְּלְמִשְׁה אָמַר שְׁיֹאמַר לְאֶהֱרֹן, דָּאִם לֹא כֵּן אֵלֵא אָמַר לְאֶהֱרֹן מִמֶּשׁ הוּא לִיָּה לְכַתֵּב 'לְאֹמַר' כְּדֶרְךְךָ כֵּל דְּבָרוֹת וְכֵל אֲמִירוֹת שְׁנִאָמַר בְּהֵם 'לְאֹמַר' לָךְ אָמַר, אֵלֵא וְדָאֵי פְּרוּשׁוֹ שֵׁם 'אֶל אֶהֱרֹן' עַל אֶהֱרֹן, מִפְּנֵי שֶׁהִיא

רוּאָה שֶׁהֵם גְּדוּלִים מִפְּנֵי וּמִמְדָּךְ. וְקָשָׁה מִנָּא יָדַע שְׁגוּדוּלִים הֵם, דְּלְמָא שְׁוִים הֵם.

ויש לֹאמַר דִּהְנֵה הָא דְהַקְב"ה לֹאֲקַם אֵת הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם קֹדֶם הַזְּמַן, אֲפִשְׁר מִפְּנֵי ב' דְּבָרִים, אוֹ שְׁלֹא יִרְאֶה בְּרַעַה אֲשֶׁר יִמְצָא אֵת הָעָם, כְּדִכְתִּיב (ישעיה נז א) 'מִפְּנֵי הַרְעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק', אוֹ כְּדִי לְכַפֵּר עַל עוֹן הַדּוֹר. וְהֵנָּה אִם הוּא לְכַפֵּר עַל עוֹן הַדּוֹר סְגִי בְּאֶחָד, אֲבָל אִם הוּא מִפְּנֵי הַרְעָה, גַּם שְׁאָר צְדִיקִים צְרִיכִים ח"ו לְמוֹת.

ואתי שְׁפִיר דְכִינּוֹן דְּמַתּוֹ שְׁנֵי בְּנֵי אֶהֱרֹן, וְאִם כֵּן עַל כְּרַחֲךָ לֹא כְּדִי לְכַפֵּר עַל עוֹן הַדּוֹר, דָּאִם כֵּן סְגִי בְּחֵד, אֵלֵא עַל כְּרַחֲךָ מִפְּנֵי הַרְעָה, וְאִם כֵּן מוּכַח שֶׁהֵם גְּדוּלִים מִפְּנֵי וּמִמְדָּךְ.



יודם אהרן (י א)

צרוד המור

רבי אברהם סבע זצ"ל

שכר קבלת הדיו באהבה של אהרן הכהן

בכאן הוֹדִיעַ מַעַלַת אֶהֱרֹן וּבְנָיו. שְׁאָף עַל פִּי שְׁיָדוּעַ (שבת ל: א) שְׁאִין נְבוּאָה שׁוֹרָה מַתּוּף עֲצִבוּת, עִם כֵּל זֶה נִתְיַחַד אֵלָיו הַדְּבוּר, לְפִי שֶׁרְצוֹנוֹ הֵיָה מִסְפֵּם עִם רְצוֹן בּוֹרְאוֹ, וְהַצְּדִיק עֵלָיו הִדִּין בְּשִׂמְחָה, וְלִכֵּן לֹא נִסְתַּלְקָה שְׁכִינָה מִמֶּנּוּ בְּעַת צַעֲרוֹ וְאֶבְלוֹ, וְלִכֵּן בָּאָה אֵלָיו הַנְּבוּאָה לְשִׁמְחוֹ וּלְנַחֲמוֹ בְּנְבוּאָה.

ואמר לוֹ יִינ וְשִׁכַר אֵל תִּשְׁתֵּה הַפֶּף מִנְהַג הַמַּתְאָבְלִים וּמְרֵי נֶפֶשׁ שְׁמַעְזָה לְתַת לָהֶם יִינ, כְּאָמְרוֹ (משלי לא ו-ז) 'תִּגְנוֹ שְׂכָר לְאוֹבֵד וַיִּינ לְמְרֵי נֶפֶשׁ יִשְׁתֶּה וַיִּשְׂכַּח רִישׁוֹ', וְלֹאֲהֱרֹן נִאָמַר 'יִינ וְשִׁכַר אֵל תִּשְׁתֶּה', אַחַר שֶׁהוּא הֵיָה שִׁמַּח עַל הַגְּזֵרָה הַאֲלֵהֶת.

(ויקרא יב, ג), ותמוה איך על ידי פסוק זה יכול אהרן לטען כנגד זה שמתו שני בניו.

והנה, מבאר במדרש (ויק"ר כ, ח) שאחד הטעמים שבני אהרן מתו הוא בגלל שהקריבו אש זרה. ואפשר לבאר שעשו כן, משום שהם סברו שמעשה בשר ודם עדיף ממעשה שמים (ע"פ הילקוט ש"פ פר' תוריע רמז תקמז) דהינו שרצון ה' שהאדם יעשה בעצמו, ולכן לא המתינו שתרה אש מן השמים.

ובזה יובן, שהיה לאהרן לטען, שמאחר שנולד האדם ערל והקב"ה צוה "ויביום השמיני ימול בשר ערלתו", אם כן מוכח שמעשה בשר ודם עדיף ממעשה שמים אם כן לא שגו נרב ואביהוא בני אהרן במה שהקריבו אש משלהם קדם שינרדה האש מהשמים, ואם כן מדוע מתו, אף אף על פי כן "וידם אהרן". (באדיבות 'מכון חכמי ספרדי' נתיבות)



חדושי רבי יעקב

רבי יעקב בטאן זצ"ל

שמונת ימי מילה כנגד שמונת בנדי כהן גדול

במדרש פליאה מוכח שהיה לאהרן לומר "ויביום השמיני ימול בשר ערלתו" (ויקרא יב, ג), ותמוה איך על ידי פסוק זה יוכל אהרן לטען על זה שמתו שני בניו.

ויש להקדים את דברי הרמ"א (יו"ד סי' רסב ס"א) שאם מלו קטן בתוך שמונה ימים מלדתו, יצא, ואין צריך לחזור ולהטיף ממנו דם ברית. והקשה הש"ך מהמבאר בגמרא מנחות (עב). שנקצירת העמר קדם הזמן פסולה, כי אם היה הדין ששפשה, לא הייתה הקצירה דוחה שבת, והיו קוצרים לפני שבת. ולפי זה

מזנה הנוגעת לאהרן, ושפיר פרש רש"י שם למשה אמר שיאמר לאהרן.

אבל הקא פתיב וינדבר ה' אל אהרן לאמרו' כדרך כל הדברות, לזה מדיק רש"י שהיה הדבור אל אהרן ממש שיאמר לבניו "יין ושכר אל תשתו וגו', וקשה לרש"י מה נשפנה דבור זה שהיה לאהרן לבדו מפל הדברות שהיו למשה, אין זה כי אם שקבל ש"כר על שתיקתו, כי בזה הראה השי"ת שלמות אהרן וכונתו הרצויה להשי"ת, כי מלת וידם אהרן' סובל ב' מיני שתיקה, כי אפשר שהיה שתיקתו לסבת הצער ועצבות על מיתת בניו, או לאיך גיסא סבת שתיקתו היה על שקבל דין השי"ת באהבה, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ג.) פ"שם שמברך על הטובה כף מברך על הרעה.

והנה אם היה שתיקתו מתוך צער כנ"ל לא היה הדבור אליו מהשי"ת, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, והשתא שנתחד הדבור אליו מכרחין אנו לומר שהיה שתיקתו על קבלת דינו של הקב"ה באהבה, והוי שפיר ש"כר על שתיקתו למען ידעו בני ישראל כי שתיקתו היה לאהבת השי"ת כנ"ל.

וזהו שדיק רש"י בצחות לשונו 'שנאמרה לו לבדו', מלת 'לבדו' דיקא, שהיה הדבור ממש אל אהרן ולא למשה שיאמר לאהרן.



מעוז חיי

רבי יוסף חיים ילזו זצ"ל

מעשה בשר ודם עדיף

במדרש פליאה מוכח שהיה לאהרן לומר "ויביום השמיני ימול בשר ערלתו"

עוד יש להקדים את דברי המדרש (שם כ. ט) שפני אהרן מתו על שעבדו עבודה מחסרי בגדים.

ולפי זה יתבארו דברי המדרש, שמכיון שהדין שמילה דוחה את השבת נלמד מהפסוק "וביום השמיני" לומדים שאם חל יום השמיני בשבת צריך שימולו 'דוקא' בשבת, אף שמילה כשרה כל שמונה ימים, אם כן לפי זה שהמדרש השנה את בגדי כהנה למצות מילה, הרי שאם הכהן לא עבד עם כל בגדיו הרי שעבודתו כשרה, כי זה דומה לדין שאם מל בתוך שמונה שמילתו כשרה, ואם כן היה לאהרן לומר את הפסוק "וביום השמיני", ולטען על מיתת בניו, שלא היו צריכים למות על שעבדו מחסרי בגדים, שהרי גם לשעבדו מחסרי בגדים, הרי שעבודתם היתה כשרה. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)



זין ושכר אל תשת וגו' ולהורת את בני ישראל את כל החקים (י ט-יא)

בהיות הבקר

דבי שאיל בראך זצ"ל

הרוצה לזכות להורות את בני ישראל ימעט בתענוגי העולם

בביצה (ד.) איתא, רב לא רצה להורות ביום טוב לאחר הסעודה דשכור אסור להורות, ולמד כן מפסוק זה. ויש לרמוז עוד מה שהביאו התוספות במסכת כתובות (קד. ד"ה לא) והוא בתנא דבי אליהו (פכ"ו), עד שאתה מתפלל שיפנסו דברי תורה במעיד, התפלל שאל יפנסו מעצנים לתוך מעיד. והנה זין ושכר נשתה לתענוג, כעין הכתוב (ישעיה ה כב) 'הוי גבורים לשתות זין', ולזה אמר זין ושכר

בהכרח שהמל בתוך שמונה ימים לא יצא, וצריך לחזור ולהשיף ממנו דם ברית, כי אם המילה היתה כשרה קדם היום השמיני, הרי שמילה לא היתה דוחה שבת, והיו מלים לפני שבת.

ובכרי לתרץ את דברי הרמ"א יש להקדים את דברי רבי יוחנן בשבת (קלב.) שמנה שאמר הפסוק "וביום השמיני" (ויקרא יב. א), ולא 'ובשמיני', לומדים שאם חל יום השמיני ללדתו בשבת, הרי שהמילה דוחה שבת. ויש להקשות, מדוע צריך למוד זה, והרי 'עשה דוחה לא תעשה' (שבת קלב.), ואם כן יבוא עשה של 'מילה' וידחה לא תעשה של 'שבת'? [ואף שבשבת יש 'עשה ולא תעשה', ואין עשה דוחה לא תעשה ו'עשה' (שבת כה.), יש לומר שמכיון שעל מילה נכרתו שלש עשרה בריתות, אם כן העשה של מילה הוא 'אלים' ודוחה לא תעשה ועשה. עי' בדברי הריטב"א (שבת קלב:).]

וצריך לומר שבאמת לא בא הפסוק ללמד שמילה דוחה שבת, אלא בא ללמד שאם חל יום השמיני בשבת, שצריך למולו 'דוקא' בשבת, והחידוש הוא שלא יקדימו למול תוך שמונה, אף שמילה תוך שמונה כשרה.

ומעתה מתרצת קשית הש"ך ומישבים דברי הרמ"א, שבאמת אין כל הכרח מהדין שמילה דוחה שבת, שמילה בתוך שמונה ימים פסולה. וזאת, כי אף שמילה כשרה בתוך שמונה ימים, יש חידוש מיוחד בפסוק "וביום השמיני", שלא ימולו בתוך שמונה ימים, אלא אם חל יום השמיני בשבת צריך למולו דוקא בשבת.

עוד יש להקדים את דברי המדרש (ויק"ד כא. ס.) 'מפני מה כהן גדול משמש בשמונה בגדים, אלא כנגד מילה שהיא לשמונה ימים'.

פרשת שמיני

את הנמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפרים טמא הוא לכם. ואת השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא יפרים טמא הוא לכם (יא)

(ה-ד)

מקרי דרדקי

רבי הלל ליבטנשטיין מקאלמייא זצ"ל

בהמה העומדת להפריס פרסה בגדלותה הרי היא טהורה

הפסוק שנה לשונו, תחלה אמר 'וּפְרֶסָה אֵינְנוּ מִפְרִיסִים', ואחר כך אמר 'וּפְרֶסָה לֹא יִפְרִיס טָמֵא הוּא'.

ואפשר לפרש, משום שיש שנויים בענייני גדול אברי הבהמה, כי לפעמים מה שנוראה בבהמה בקטנותה כמו אבר אחד, אחר כך בגדלותה תתפצל לכמה אברים, כמו בגדול אונת הראה (עיין י"ד סוף סי' לה), משום הכי אמרה תורה תחלה איננו מפרים, שעתה אין לה פרסות חלוקים.

ואחר כך הוסיף ואמר לא יפרים טמא הוא, לשון עתיד, לומר לה אם היה ידוע כברור שלזמן מחר יתחלקו הפרסות אזי היה פשוט גם לעת עתה, הגם שעתה אינו מפרסת פרסה, משום הכי הצריך לומר אם לא יפרים גם לעתיד, אז טמא הוא לכם. וכן להפך אם עתה מפרסת פרסה, אבל ידוע ששפתתגדל יתחברו הפרסות וידבקו יחד, גם כן טמאה היא.



חידושי מהרי"ל דיסקין

רבי משה יהושע יהודה ליב דיסקין זצ"ל

טמאת השפן אף שפרסותיו נפרדים יותר בגדלותו

דקדק קושיא השנויים, גבי גמל פתיב איננו מפרים, ואצל שפן ופרסה לא יפרים, ואצל הארנבת לא הפרסה.

אל תשת וגו' אם תרצה לזכות להורות את בני ישראל.



וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים (י ב)

בן אורי

רבי אורי ב"ר יהודה ליב הלוי מקרוי זצ"ל

על ידי אמירת פרשת שמיני יין לאהרן מוכח שנמחל עינו של אהרן ונותרו שאר בניו לחיים

יש כאן לדקדק שתבת 'הנותרים' הוא כמיתר, ועוד למה לא פתיב גם כן לעיל (י ו) בפרשה ראשונה שאמר להם משה 'ראשיכם אל תפרעו וגו', למה לא נאמר גם שם 'הנותרים'.

ויש לומר על פי פשוטו, לפי שאמרנו (דברים ט ט) וּבְאֶהְרֹן הַתְּאֵנָף ה' להשימיו' פרש רש"י זה פלוי בנים, משמע שנגזר על כל בני אהרן שמימותו. ועוד לזה שפרש רש"י ויידם אהרן קבל שכר על שתיקתו, ולכן נתיחד אליו הדבור שנאמר לו פרשת שמיני יין לבדו, ומזה נשמע שנמחל לו אותו העון, דאם לא כן למה היה מקבל שכר על שתיקתו, דמה היה לו למימר הרי מצד הדין צריכין היו גם לבניו הנותרים שמימותו, על כרחך צריך לומר שנמחל לו אותו העון שנגזר עליו מכח זה שמימותו בניו.

ואם כן שפיר קראן אותן הכתוב 'הנותרים', דודאי ידעינן השתא שהם נותרו לחיים כיון שנאמר לו פרשת שמיני יין, אבל מתחלה עדין לא היה ידעינן שנמחל לו על אותו העון, ואם כן שמה ימותו גם הם פאחיהם ולא היה יכול לקרותם נותרים, והשתא שנאמר לו פרשת שמיני יין מוכח שכבר נמחל, ושפיר קראן 'הנותרים' דודאי נשארו בחיים.



שמתרת לאכלה על פי הדין. "ובין החיה אשר לא תאכל" כלומר שאסורה באכילה על פי הדין, ומה שאמר בלשון "אשר לא תאכל" במקום 'אשר אינה נאכלת', הוא בכדי לרמוז שיש דג אשר אף שמהדין מתיר הוא באכילה מצד עצמו כמו ה'ברבוטא', מפל מקום הוא "לא תאכל" על ידי האדם מחמת החמרא שהחמירו פדעת ר"י החסיד ורבונו אפרים. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ותרין, דהנה הא דמפרים פרסה צריך להיות נחלק יפה, השפן טבעו בעת שיתגדל ברכות הקמים נתחלק יותר הפרסה מאשר בתחלה אבל לא פלו, ונהו אמינא דיהיה כשר כמו דאמרינן גבי דגים אצל סנפיר וקשקשת, על זה אמר הפתוב דבאמת כאן גבי שפן הגם שיתחלק יותר, אבל ופרסה לא יפרים פלו, ואינו מועיל מה שנתחלק מקצת.



להכדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל (יא מז)

מנושאי הפרשה

את הארבה למינו

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל

רכיבי הארבה משאר המינים

את אלה מהם תאכלו את הארבה למינו ואת הסלעם למינהו ואת החרגל למינהו ואת החגב למינהו (יא כב). 'את הארבה למינו', ובשלישה האחרים אמר 'למינהו'. יש לומר לפי שמין הארבה מרבה יותר משאר מיניו כמו שכתב רבנו בחיי פרישת בא (שמות י יד), לכן בשאר אמר 'למינהו', דמשמע מעוט יותר מלמינו.



תורת יחיאל

רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל

הארבה מין לעצמו שיוצא חוצץ כנגד כלם

את הארבה למינו. צריך באור אצל ארבה נקט 'למינו', ואצל סלעם חרגל חגב נקט 'למינהו'. ואולי מה שכתב (משלי ל כז) 'מלך אין לארבה ויצא חוצץ פלו' פתב פן על הארבה, ונרמז באורייתא 'למינו' פי הוא מין

יגל יעקב

רבי חיים יעקב וארשאנו זצ"ל

המחמיר תבוא עליו ברכה

יש לדרק, ש'לכאורה היה לפתוב לומר 'ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכלת', ומדוע אמר 'אשר לא תאכל' שמשמעו שהאדם עצמו נמנע מלאכלה.

ונראה לבאר, בהקדים את מחלקת הראשונים בדג שנקרא 'ברבוטא'. לשיטת התוס' (ע"ז מ. ד"ה אמר רבא), אף שאין לו קשקשים כשיוצא מהמים, מפל מקום מאחר שבתוף המים היו לו קשקשים לכן הוא טהור, וכן הביא בהגהות אשר"י (שם סי' מא) את דברי הרשב"ם שכתב בשם זקנו רש"י, שהוא דג טהור.

אמנם רבי יהודה החסיד אמר, שמי שאוכל דג זה לא יזכה לאכל לוינתן. והביא שרבונו אפרים התירו, ואמרו לו בתלום שהוא התיר שרצים, וחוץ בו ואסרו, ואמר, שפל הפוסק מלאכלו יגוחו לו ברכות על ראשו. נמצא, שאף האוסרים לאכלו לא אסרוהו, אלא בדרך של חמרא.

ומעתה, אפשר לבאר שזוהי פגנת הפתוב, 'ובין החיה הנאכלת', כלומר,

לדבריו למה הזכירו בפרש ארבה וחסיל וגובאי, אלא ודאי הם היו יודעין מינין אלו שהם מיחדין בהשחתה בלא תערכת שאר המינין, מה שאין כן בשאר המינין, וכתב רבנו דינו בדין הפתוב בהם, והבקי בהם ובשמותיהן יודע על איזה מהן מתריעין כו'.

הרי מפרש יוצא מדברי הרב מגיד משנה ו"ל, שיש הפרש גדול לארבה שהוא גובאי וגם החסיל שהם מיחדין להשחתה בלא תערכת שאר המינין עמם, מה שאין כן תרגול וחקב שצריכין תערכת שאר המינין עמם כדי להשחית, ופסק רבנו בדין הפתוב בגמרא.

לזה נראה לומר פונת הפסוק פרשת שמיני שאמר 'את ארבה למינו ואת הסלעם למינהו ואת התרגל למינהו ואת החקב למינהו כו', דיש לדקדק למה שנה הפתוב בארבה לבד שאמר 'למינו', ובשאר המינין כתב 'למינהו'.

ואני אומר לעניות דעתי, לפי שפכר אמרנו שיש הפרש גדול לארבה לשאר המינים כמו שכתב הרמב"ם 'אפלו לא נראה אלא כנף אחד מתענין ומתריעין לפי שהוא מעתד להשחית' כו'. זה שאמר את הארבה שהוא גובאי בכל שהוא, לזה אמר 'את הארבה למינו' דוקא, לומר שאין צריך תערכת שאר מינין עמו, כמו שצריכין שאר המינין לתערכת עם זולתם כו'. (פר' בא)

לעצמו, אשר כלם מין אחד, שוים במעלה, לצאת חוצץ כלם.



יגל יעקב

רבי יעקב וארשאנו זצ"ל

השחתת הארבה אף ללא השתתפות מינים אחרים עמו

את אלה מהם תאכלו את הארבה למינו. הואיל ואתא לידן נבוא להבין אמרי בינה מה שכתב הרמב"ם ו"ל (תעניות פ"ט ה"ה) וזה לשונו: על הארבה ועל החסיל אפלו לא נראה מהם אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל מתענין ומתריעין עליהן, ועל הגובאי בכל שהוא, אבל על החקב אין מתענין עליו ולא מתריעין אלא זועקים בלבד, עכ"ל.

והשיג עליו הראב"ד ו"ל: לא מעטו אלא חקב שהיה ידוע להם שאינו מזיק, אבל כל שאר מינין מזיקים הן, שהרי הזק והגזם השחיתו בימי יואל, והוא הדין לסלעם וחקבול, ועכשו שאין אנו מפירין את מיניהם על כלם מתריעין, עכ"ל.

וכתב הרב מגיד משנה ו"ל בהשגות: אמר אברהם, אלא חקב ידוע להם שאין מזיק, אבל כל שאר המינין מזיקין, שהרי הזק והגזם השחיתו בימי יואל, והוא הדין לסלעם וחקבול, ועכשו שאין אנו מפירין את מיניהם על כלם מתריעין ע"כ. ואני אומר

מעשׂי צדיקים

האם פדאי הוא שיקבלוהו עליהם כרבים וכמורה דרפם, להם ולחבריהם החסידים.

הם התעקבו בנסיעתם, והגיעו לפרמישלאן בערב שבת קדש פרשת שמיני, וגעעים

ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ונסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר סמא הוא לכס (יא ז)

שני אברכים חסידים, שרבים אליו היו רגילים לנסע הסתלק לבית עולמו, נסעו לחצר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, לראות

על המשרת להניח אכל לפני האזנים והעופות, אחר שמעו את הרבי אומר, "גלף להתפלל מנחה".

התפלאו האורחים על הדבר שלא הסכימו לו, לארץ יום השבת לא שמעו מהרבי שום דברי תורה, ונוספה לזה, כזו 'הכנה' שראו במו עיניהם לתפלת מנחה. הם היו רעבים ביותר, ועל כן גמרו בדעתם שלא ללכת לסעודה השלישית של הרבי, והלכו לבגלי הבתים שבצלם התארחו.

לצערם, לא שהו המארחים בבתיהם, בשני הבתים נאמר להם פי בעל הבית הלך לשלחנו של הרבי, כך שלא נותרה בידם אפשרות אחרת, ובלית ברירה הלכו אף הם לשם.

בבואם אמר הרבי, "היכן הם שני האברכים שמחפשים רבי בעל רוח הקדוש", ואין משיב דבר. שאל עוד פעם הרבי, "איפה הם, מדוע הם מסתירים את עצמם ממני". אין קול ואין עונה. בפעם השלישית אמר הרבי, "אם לא יבואו מיד לפני, יתחרטו על כך".

אז נגשו אליו שני האברכים בבשת פנים, רבי מאיר נתן להם שלום ושאלם, "היכן אכלתם סעודות שבת", השיבו, אצל פלוני ופלוני. קרא הרבי לשני בגלי הבתים ואמר להם, "יש בין מצות התורה הקדושה, מצות 'הכנסת אורחים', אבל יש לדעת כיצד להתנהג עם האורחים.

כשמזמינים אורח, צריך בעל הבית לפרס פרוסות רבות של חלה או לחם ולהניח על השלחן, כדי שהאורח לא יצטרך לפרס בעצמו ואולי יתבייש לעשות כן. ואף

ספורים לפני זמן הדלקת הנרות כיון שלא הספיקו להזמין אכסניה לסעודות שבת, נכנסו הישר לבית המדרש של הרבי.

בסיום התפלה נשאר האברכים בבית המדרש, ושני בגלי בתים שהבחינו במבוכתם, הזמינום לסעודות שבת. אחד מבגלי הבתים היה דרכו שלא להרבות באכילה, האורח שהבחין בכך, התבייש להכניס דבר מאכל לפיו, הגם שהיה רעב מאד.

בעל הבית השני היה נוהג לאכל, אבל לא פרס מהחלה המנחת על השלחן, אורחו התבייש לפרס בעצמו, וממילא גם הוא לא אכל. אחרי הסעודה, הגיעו השנים כשהם מרעבים אל שלחנו של הרבי, שנמשך עד אחרי חצות הלילה, רק לאחר מכן פנו לאחת האכסניות.

בהיותם רעבים אחר הדבר המפרכת, וסעודת השבת הבלתי משיביעה, שאלו את בעל האכסניה אם יש לו בעבורם דבר מאכל כלשהו. הלה השיב כי אצלו בעקרון יש רק מקום ללון ולא לאכל, אך מאחר והגם רעבים, הוא גיש להם מאכל שלא דורש הכנה.

בבקר אחר התפלה, הלכו שנית לאותם בגלי בתים שהזמינום בלילה, ושוב נשנה הדבר, הם יצאו מהסעודה כשהם רעבים. משבאו לבית המדרש לתפלת המנחה, עדין לא היה הרבי בבית המדרש.

סברו החסידים, שהרבי בודאי יושב ולומד תורה בחדרו, ונכנסו לביתו לראותו, אך הגבאי אמר להם כי הרבי נמצא בחצר. בצאתם, ראו את הרבי נצב בחצר, ומצוה

אחר דגים מוכנים בקרב החסידים המתגוררים במקום, ולא מצאו, רק בבית הרב דמְתָא, היו דגים מוכנים שנתנו בשמחה עבור הרבי.

בנות הסעודה כשהגישו את הדגים לפני הרבי, התענין היכן הכינום, והשיבוהו שהדגים התבשלו בבית רב העיר.

מאן הרבי לאכל מהדגים המנחים לפניו, אבל לא נמנע מלחלק שירים לכל העומדים סביבו, כשהוא מטעים ואומר, כי מה שאינו אוכל מהדגים, לפי שיש בידו מנהג מאבותיו הקדושים שלא לאכל דגים שלא ראו אותם לפני הבשול.

מנהג זה היה גם אצל אביו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א ואצל זקנו הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א, ומקור המנהג הוא מרבו, הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א, וכך היה מעשה.

בנות שהיה הרבי מלובלין אצל רבו, הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א, נכנס בערב שבת לבית התבשיל, ואמר שרוצה להכין מאכל לכבוד שבת קדש בעבור עצמו. נטל חתיכת דג, מלח אותה, והניחה בקדירה.

בשינת מעשה נכחו במקום כמה מתלמידי הרבי ממעזריטש, ועלתה בת שחוק על שפתותיהם, בראותם אותו מערב חתיכה אחת בתוך קדרת דגים גדולה, והריהו סבור שחתיכת הדג הלזו תגיע דוקא אליו, הרי הדבר לא יתכן.

בין התלמידים שנכחו במקום, היה גם הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א בעל התניא, אשר עמד וסמן את החתיכה שהכין הרבי מלובלין, לראות כיצד פל דבר.

אם בעל הבית כבר פורס הפרוסות, אולם הוא עצמו אינו אוכל, עדין יתבייש האורח מלאכל.

הדבר נרמז בתורה בפרשת השבוע, 'ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא', הוא פורס חתיכות של 'המוציא', 'והוא גרה לא גר', בעצמו אינו אוכל, 'טמא הוא לכם'. 'את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס', אף הוא, 'טמא הוא לכם'.

'טהור' נקרא רק המין שהוא גם מ'מעלי הגרה', וגם מ'מפריסי הפרסה', ועתה", הוסיף הרבי ואמר, "שני האברכים הלא רעבים מאד, וצריך לתת להם לאכל". הרבי פרס שתי פרוסות חלה, הניח עליהן שתי חתיכות דגים והושיט להם.

אחר נשא הרבי מדברי תורתו, ובתוף דברי התורה נתגלה לאותם אברכים סוד עמידת הצדיק על יד העופות להאכילם. אף אחד מהקהל לא ידע ולא הבין את השיחה בענין הפרסה והגרה, ואת דברי התורה שאמר, מלבד בעלי הבתים ושני האברכים. (סונטרס זכרון מאיר)



את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וסקספות במים בימים ובנחלים אתם תאכלו (יא ט)

מנהג היה בבעלזא מוקדמת דנא, לאכל דגים מדי סעודת ראש חדש. פעם ארע והרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א השתתה בדברך ביום ראש חדש, כך שלא הייתה אפשרות להכין דגים עבור הרבי.

משהגיעו למחוז חפצם והרבי חפץ להתישב לסעודת ראש חדש, חפשו המלוים

ירד כל כך מצב היהדות בפולין, הוא הוסיף ואמר בהתנצלות, "מדי דברי בפולין איני יכול שלא לככות עקב כך", ומיד החלו עיניו זולגות דמעות.

השיב לו רבי דוד, הרמב"ן בפרושו על התורה (דברים יד ג) כותב, כי המאכלים הגסים, האסורים, יולידו עבי ואטימות בנפש. לדעתך, בשל שמוצי הדגים השונים שהחלו ליבא לפולין שבהם מערבים מיני טרפה, ויהודים נכשלים ואוכלים מהם, נשמטמו מחותיהם רחמנא לצלן. (מגדולי התורה והחסידות)



כי אני ה' אלמנים והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני (יא מד)

ספר הרב מרדכי אליהו זצ"ל בהלולת הרה"ק **בבא חאקי** זיע"א, שנערכה בפעם הראשונה בירושלים בשנת תשמ"ו. מעשה באחת ממשפחות עולי מרוקו שהתגוררו ברמלה, שהיו ממקרי בבא חאקי, וראש המשפחה נפטר לבית עולמו.

היה זה טבעי שבבא חאקי יבא לנחמם, ואכן כך עשה. בהגיעו, מצא את כל בני המשפחה יושבים באבלות על רצפת הבית כמתחייב על פי ההלכה, מלבד הבן הבכור שישב על כסא, ואף היה מגלח למשעי.

האבלים חרדו לבואו, צפו שיגער באותו בן ויכיחו על מעשיו הלא טובים, אף למרבית הפלא נגש אליו הצדיק בדרכי נעם, ורק שאל לשלמו והתענגו במקום מגוריו ובמעשיו.

משעמד בבא חאקי לצאת את הבית, פנה בפתאומיות לבן זה והזמינו לארוחת צהרים בביתו. הבן נענה להזמנה, והגיע עם

בליל שבת קדש בעת הסעודה, תר בעל התניא אחר החתיכה המסמנת אותה הכין הרבי מלובליו, ומצא שהגישוה ליושב בסמיכות לרבי מלובליו. אמנם קשה להחל לטעם מן הדג, מיד חש לא בטוב והזיז את צלחתו לעבר היושב לצדו, הוא הרבי מלובליו.

משראה בעל התניא במו עיניו כיצד הגיעה אליו החתיכה שהכין לעצמו מערב שבת קדש, אמר על הרבי מלובליו שבודאי אברך זה עוד יגדל ויתעלה.

אמר רבי ישכר דב מבועלזא, ממעשה זה נמשך המנהג לעשות הכנה בדגים קודם בשולם, והוסיף, "הגם שבבועלזא לא היה נהוג לערוך שלחן לכבוד ראש חדש, וממילא לא אמרו תורה, אבל לכבוד הרב שהכין הדגים ולא אכלתי אותם, על כל פנים נאמר תורה, ופתח בדברי תורה מעניי דיומא. (אגרא דב"י הילולי)



כל אשר אין לו סנפיר ומטקטת במים שקץ הוא לכם (יא יב)

בשנים בהן התגורר הרה"ק רבי שמחה בונם **מאוטוונק** זיע"א בארץ הקדש, אחר עלותו מגלות פולין, שרדי היה בידידות רבה עם הרה"ק **דוד צבי שלמה מלעלוב** זיע"א, לעתים מזמנות מבקרים היו איש בבית רעהו, ושחים בדברי תורה וחסידות.

באחת הפגישות הללו אמר רבי שמחה בונם לרבי מלעלוב, יש לי דבר סוד אליכם, הנוכחים הבינו את אשר עליהם לעשות ויצאו מן החדר, וישארו שניהם לבדם.

אז קרב רבי שמחה בונם אל ידידו ואמר, "ברצוני לשאל את דעתכם, מפני מה

שאתם נגשים לארוחה, תעשו 'נטילת ידים', זה הכל", "ברצון רב ובחפץ לב, אנו מתחייבים על הדבר, ובעזר ה' מעולם לא נמנע עצמנו מלעשות זאת", השיבו הארוחים.

אמר להם הרב, "אשריכם, ברוכים תהיו, ה' יתברך יצליח דרככם, סעו לחיים טובים ולשלום". הארוחים שבו לביתם בהרגשה טובה, שעלה בידם לצאת מבית הרב עם ברכת הדרך, בלי לקבל עליהם על תורה ומצוות.

למחרת בבקר עלו למטוס בדרךכם לפריז. הארוחה הגשה לפנייהם, הבעל התכונן לאכל כדרךכו, אך לפתע נזכר בהבטחתו לרב יצחק אביחצירא, ואכן הוא קם לטל ידיו. בעמדו לטעם מהתבשילים אמר לעצמו, "האיך אחרי נטילת ידים, ארשה לעצמי לאכל מאכלים בלתי פשרים".

חשב האיש, "טוב, נסתפק באכילת פרות ולא נטעם משאר המאכלים", הגיעו לביתם, ושוב, הגשו לפניו ממיטב המאכלים הלא פשרים, נטל ידיו כאשר התחייב, ושוב נזכר ולא אכל.

חטה האשה שחל שנוי בבעלה, ובקשה ממנו, "ספר נא מה עובר עליך", ואז שבר את אזניה בענגן ההבטחה שהבטיח לרב והסביר, "כשאני נוטל ידים, כיצד אסעד לבי במאכל לא פשר, הרי שני הדברים אינם עולים בקנה אחד".

ממתחשבה למעשה, החליטו בני הזוג להכשיר את מטבחם בכשרות מעלה על כל פרטיו, אט אט החלו להתקדם בשמירת המצוות, עד שהפכו לאנשים יראים ושלמים המקפידים על קלה כבחמורה, וגם בנייהם מתחנכים בדרך ה".

אשתו לבית הבבא חאקי, והרב שקבל אותם כדרךכו בכבוד גדול, ערך לכבודם סעודה כיד המלך לפי מיטב המסורת הנהוגה בביתו, ושאלם על חיייהם בעיר מגורם, פריז.

במהלך הסעודה תהה הרב על קנזנם, "איך אצלכם השבת", והם ענוהו, "אנחנו חיים בפריז וחיבים לעמל קשה לפרנסתנו, רב ההכנסות באות מהעבודה ביום השבת", "ומה בדבר אכל פשר", ממשיך הרב להתענגו.

ענו לו הארוחים בטבעיות, "בפריז קשה מאד להשיג אכל פשר, לשם כך יש לנסע לחנויות הנמצאות רחוק מביתנו, ובכלל, את ארוחת הצהרים אנו אוכלים במקום העבודה", וכן בשאר המצוות, נראה היה מדברייהם, שאין להם כל קשר לקיום התורה ומצוותיה.

הבין הרב שאין כל סכוי להשפיע עליהם לקיים מצוות הכרוכות במאמץ, לנכח מצבם הרוחני הירוד. ברמז דק בקוש שיגישו לפני הארוחים ממיטב המטעמים.

הם אכלו ושבעו, הרב לא דבר אתם בענגן שמירת תורה ומצוות מטוב ועד רע. תמה הסעודה, אחר שברכם בנסיעה טובה ומצלחת, הבינו שמשהו לא מסתדר ופנו בשאלה, "כלום אין כבודו חפץ לומר לנו משהו".

נצל הרב את הפניה שהגיעה מצדם, ושאל את הבן האם ירצה לעשות משהו פעוט, לעלוי נשמת אביו שנפטר זה עתה. התשובה הייתה חיובית, והרב אמר, "רצוני לבקש מכם דבר מה קטן מאד, באפשרותכם לקימו ולא יפריע לכם בעבודתכם, אבל עליכם להבטיח לי שתקפידו לקיים אותו".

מה הדבר הקטן הזה, שאלו בני הזוג בדרךכות רבה, "אני מבקש שלפני

בזמנו, ולא הסתפקו בטפולו של רופא העיר באבוב גרידא.

בנת ההיא באו לפני הרבי מבאבוב אב ובתו מהונגריה, הבת הייתה בגיל הבגרות, דבוק נכנס לתוכה, ומצערה ביסורי תפת שאין לשער. קול צעקותיה בקע שחקים, והדבורים שיצאו מגרונה סמרו שערות ראש.

מתוך דבוריה והתנהגותה, התברר ללא כל ספק שהדבוק השוכן בה, ממרר את חייה. הגבאים אפשרו לאב להכנס עם בתו אל בית הספרים הסמוך לבית המדרש, ולהמתין שם עד שישאלו את הרבי האם יאות לקבלם.

על כל הלומדים והחסידים ששהו בבית המדרש, נפלה אימתה ופחד בשמעם את הצעקות המשונות ואת הקולות האמימים שיצאו מפי הנערה, הבחורים נסו החוצה בכעתה.

הדבוק זעק מרה על היסורים והמכות המיסרים אותו, על דבר העברות הגסות שעבר בחייו, ומדריכים מנוחתו. משלל צעקותיו, נתברר שהיה שוחט ובודק בכמה קהלות, האכיל טרפות ונבלות, ועבר על אסורי תורה פמורים.

ממנהגיו המשונים נתאמתו דברי חז"ל (עירובין יט.) שהעידו כי רשעים אפלו על פתחו של גיהנום, אינם חוזרים בתשובה. ברגעים בהם מחבליו הניחו לו קמעא, השמיע דבורים של נבול פה, ובה בשעה למד סימנים שלמים מהספר 'תבואת שור', ושאר הלכות שחיטה.

ברור היה כשמש שאין נערה בת שתים עשרה שנה מסגלת ללמד בעל פה

סים רבי מרדכי אליהו, "שאלתי את הרב, מהיכן ידע את העצה הנפלאה הזו. פשוט מאד, ענה לי הרב, הלא חכמים במסכת ברכות פרק שמייני (ננ:) דרשו על הפסוק 'והתקדשתם והייתם קדשים', את ענייני נטילת ידים, 'והתקדשתם', אלו מים ראשונים, 'והייתם קדשים', אלו מים אחרונים.

לכו, משהבחנתי כי בני הזוג אינם מסגלים עדין לשמע על קיום המצוות, בקשתי מהם למצער את הדבר הקל הזה, שחקמים העידו שהוא מביא לדרגה של 'והתקדשתם והייתם קדשים'.

אכן, רבים השיב הרב מעוון. בדרך נעם, ברובי הסעודות שנערכו בביתו, ובפקחותו העצומה, ידע למצא את הדרך המזבילה אל לבם של הגבאים בצל קורתו, לחזקם בתורה וביראת שמים. (סיידא באא חאקי)



להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל (יא מז)

ספר הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א, "הספור הנורא דלקמן, שמעתי מאבי הרה"ק הקדשת ציון מבאבוב זיע"א הי"ד, שהיה עד ראיה לו בהיותו צעיר לימים, בימי זקני הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א.

בנוסף, שמעתי זאת ממקורבו של הרה"ק מבאבוב, ר' ישראל יצחק, וכן שמעתי מהגבאים ומזקנים שניכחו באותו מעמד וכלם העידו פה אחד על אמתות המעשה האים.

משוגרה מחלתו של הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א, עד שהיה מרתק למטתו, נמלכו אנשי ביתו להביא אליו את דוקטור וואקטעל מקראקא מגדולי הרופאים

ובפרט ששלחום הנה מן השמים, בודאי אין התור לרחות נפש מלהושיעה", וצוה להכניסה.

במקום עמד אחד מהגבאים בשם 'אברהם גבאי', שאמר לסובבים, "הפרתי את השוחט הלז, ואף היה לי אי פעם עסק עמו". הוא פנה אל הילדה ואמר, "הרי אמרתי לך אז שהנך מרבה בשתייה, וסופך יהא רע ומר".

לפתע נתנה הילדה ממקומה, פשטה ידיה באריכות בלתי טבעית, ומגרונה יצא קול מאים, עד שאותו גבאי אחזתו רעדה, והוא נמלט מן הבית בבהלה.

הסכם שהילדה תכנס אל הרבי מיד בבקר, אבל הגבאים תכננו לאחר את כניסתה עד אחר הצהריים ולהראותה תחלה לדוקטור וואקטעל שהיה צפוי לבוא אז לבית הרבי, ולשמע דעתו על החזיון האים.

אך משראו שהרבי מתכוון לקבל את הדבוק מיד בבקר, ומוזהר להכניס לחדרו ספרי קבלה שונים, בכך זאת גמרו אמר להמתין. משראה הרבי שעבר זמן מה, והיהודי ובתו לא הכנסו לחדרו, שאל את הגבאים לסבת הדבר.

נאלצו הללו להודות, שתכננו להציגה תחלה בפני הדוקטור. אמר הרבי, "מה תרויחו אם יראנה, הרי ישאר אפיקורס כמו שהיה ובודאי לא ישוב בתשובה.

הלא בקריעת ים סוף נאמר (שמות טו יד-טו), 'שמעו עמים רגזון חיל אחז ישבי פלשת', 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל ישבי כנעו, אולם אף לא אחד שפר את מעשיו".

ברגילות מפתיעה ללא כל טעות שהיא, הלכות מרובות מהספר תבואות שור, אותן לא שמעה מעולם.

מלבד זאת, הוא זמר נגונים הונגריים בלזות שפתים, אף לזה לא היתה שום שיכות לילדה צעירה, לא היה כל ספק שאלו קולות הדבוק שנכנס בה. לגבאים ספר שנתגלגל בעולם מספר פעמים, ועכשו נתנו לו רשות להכנס בילדה זו, להנצל מעט מיסוריו המשנים.

קלי הדעת שעניניהם ראו ואזניהם שמעו דבוריו ויללותיו, שבו בתשובה שלמה, אחרי שראו עין בעין, עד כמה בעלי עברה סובלים בעוון פשעיהם. הם שמעו מפרש מפיו כמה טרפות הקשיר בגין המדת ממון, וכמה עברות חמורות עבר בשל תאוותיו.

בשהחריש הדבוק, ישבה הילדה במנוחה כאלו לא ארע דבר, אולם כאשר תקף אותה, קפצה ממקומה בבהלה והזדקפה על אצבעות רגליה, פיה נפתח במלואו, והקולות החלו להרעיש מגרונה.

אבי הילדה התחנן לגבאים שיניחוהו להכנס לרבי, אבל מקרבו ר' ישראל יצחק, הודיעו שהרבי אינו בקו הבריאות, והוא חושש כי הבקור הזה יצערנו ויזיק לבריאותו, על כן סרב להכניסו.

כמה מהנוכחים, בראותם את יסוריה של הילדה ואת עגמת נפשו של אביה, אמרו, שיש לשאל את פי הרבי, אולי יסכים לקבלה, ולתקן נשמה אמללה. אחרי חלוקי דעות נכנסו לרבי, ושחו לו אודות המארע.

השיבם הרבי, "אם אפשר לתקן נפש ולפדותה מרשות הקלפות, הרי זו זכות עצומה,

שאושיב עשרה יהודים שילמדו בעבורך משניות במשך שנה תמימה, ותהא לך מכף טובה גדולה".

כתם דברי הרבי אמרו הגבאים אל אבי הילדה, "הרבי הבטיח להושיעך, יכול הנך לנסע לביתך לשלום". אך יצאו האב ובתו מחדר הרבי, והדלת כמעט ונסגרה אחריהם, חזרה לפתע הילדה ודחפה בכח את הדלת שהסתובבה ברעש על צירה, ויללה אימה פרצה מגרונה, "לא לשכח את הלמוד".

עוד בלילה ההוא לקח הרבי משניות ביזו, למד בקול, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", והמשיך להתעמק ברעיונותיו. אחרי כמה ימים הגיע מכתב מאבי הילדה בתודה עצומה לרבי, שהדבוק עזבה ובתו נרפאה.

אחרי הסתלקות הרבי לעולם שכלו טוב, היה אבי הקדשת ציון בברדיב ואקלע לתמן גם הרב משה יונגרייז מקאשוי. אמר לו אבי, "הרב מקאשוי, יש לי אליכם פריסת שלום מהעולם העליון".

טאלו רבי משה, "מה אתם חושבים, הרב מבאבוב", ענה אבי, "שמעתי בעצמי נשמה מהעולם האחר מתאוננת שהרב מקאשוי העבירה מעסקי השחיטה, ואין לה מנוחה משום ששחטה והאכילה טרפות ונגלות".

הטיב רבי משה, "כו, אמת הדבר, לא היתה לי כלל טעות בשקץ הזה, אמנם היו מאנשי העיר שהתרעמו עלי כיון שהדחתיו, אבל אני הכרתי מיד שהיה חוטא".

הרבי מבאבוב קים הבטחתו, למדו אצלו משניות שנה תמימה לטובת הנשמה

ספר אבא שבגעת שהכנסה הנערה, נכנס גם הוא לחדר אביו לראות כיצד יפל דבר, אבל מרב אימה, החזיק בגבאים ר' ישראל יצחק ור' יצחק ליזר, כשארקבותיו דא לדא נקשו.

הרבי שאל את הדבוק, 'מה רצונך מהילדה התמימה הזו, החל הדבוק לספר את תולדות ימיו בעולם הזה, שהיה חוטא ומחטיא עוד בנעוריו, אך נתמנה לשוחט ובודק על אף קלות דעתו.

בתפקיד זה שמש במספר קהלות, ואך רבי משה יונגרייז זצ"ל אב"ד קאשוי, העבירו מהיות שוחט ובודק. אחרי מותו נתנו לו רשות להתנגלגל בנער שהוכא לפני הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א, שצנה עליו לצאת ממנו והוא יתקנו.

הדבוק ספר שהוא אמנם קים את צווי הרבי ויצא, אך הרבי משינאווא שכח לתקנו, ואז ענוהו מלאכי החבלה כבתחלה בענויים קשים ומרים, עד שנכנס אל גוף הילדה.

אמר לו הרבי, "אתה מענה ילדה מישראל שלא גרמה לך רעה מעולם, אם תצא ממנה, אני מבטיחך שילמדו כאן משניות לטובת נשמתך ויהא לך תקוה". זעק הדבוק בקול נורא, "על הילדה יש להם רחמנות, אבל עלי אין מי שירחם".

הגיב הרבי מבאבוב, "אני מבטיחך שילמדו לתקונה, ואף אני בעצמי אלמד", אך שוב נשמע קולו המשנה באמרו, "כבר הבטיחו לי פעם ללמד בשבילי, אך הם לא קימו הבטחתם".

ענה הרבי, "אם תצא מהילדה, לא כאן, אלא בשעה שהיא תכנס לביתה, אני מבטיחך

מצא מנוחה נכונה בתקון נשמתו לאחר סבלו העצום. (שו"ת המאור ח"ב)

הסובלת, וגרם בזה טובה מקפלת, שהדבוק לא יצער עוד אנשים מישראל, וכן שהדבוק

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והלמירי

חבל מפסלת סבין, ואני אכניס אותו באמצעותו לעיר.

בי 'בירא בדברא', מרמז על בית המקדש הנקרא בירא, והוא קעת בשדה מאחר והוא נחרב. הם שאלוהו מדוע אינך עושה כדי שיבנה, והוא ענה להם, עשו לי חבל מפסלת סבין, כשם שלא נתן לגבל סבין בלי קמת, כי קשה לצרפו, כף כל עוד שוררות בישראל מחלוקות וּשנאת חנם, אין אפשרות לצרף את כלל ישראל ולהשתדל בכניו הבית.

בעקבתא דמשיחא תרבינה מחלוקות וּשנאת חנם, ועל ידי זה יתקלקלו צנורי השפע של פרנסת ישראל. מחמת גדל הלחץ זו הדחק, יתעוררו התלמידים חכמים והיראים להשתדל להרבות בשלום, ומתוך כף תצמח הגאולה, ואז יבוא אליהו לסיים את בנין בית המקדש.

על זה אמר רבי נטע 'הלילה הזה כלנו מסבין', כי אף היראים והשלימים, הנם מפרדים ומבדלים כמו סבין. סים הרבי ר' אלימלך זיע"א ואמר, "זו היתה פנות אליהו הנביא זכור לטוב, בדברי תשובתו לרבי נטע". (עטרת צבי עמ' תקנ"ד)

בימי חדש ניסן המסגלים לגאולה, פנו תלמידי הרה"ק **רבי נתן נטע משינא** זיע"א בעל 'קשוטי כלה', אל רבם בשאלה, "מפני מה מתארכת הגלות זמן כה רב". ענה להם רבי נטע שבגליל ראשון של פסח הממשמש ובא, נגיע אליו אליהו הנביא זכור לטוב, ואז ישאלנו על הדבר.

גליל שני בשעת הסדר פתח רבי נטע ואמר בזה הלשון, "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", מדוע מתארכת הגלות הזאת המכנה 'לילה', יותר משאר הגליות, לפי ש'בלילה הזה, כלנו מסבין'".

השומעים לא הבינו את פנות דבריו הקדושים, אבל אחרי פסח, כאשר הגיע הרה"ק **רבי אלימלך מליז'ענסק** זיע"א אל רבי נטע, התענגו מפי התלמידים מה חדש הרבי גליל הסדר, כשאמרו לו, הגיב ואמר, "פה אמר רבנו נטע".

הוא באר להם את פנות הרבי, על פי הגמרא במסכת בכורות (ה): ב'סבין דבי אתונא', ששאלו את רבי 'הושע בן חנניה, 'אית לן בירא בדברא עיילא למתא', יש לנו בור בשדה, ואנו רוצים להכניסו לעיר.

ענה להם רבי 'הושע, 'אפשילו לי חבלי מפארי, ואעייליה', עשו לי



יומא דהילולא

ישיבה זו שהיתה פרי רוחו חוללה מהפכה בעולם החסידי. מגמתה היתה מזיגה של דרך הלמוד שהנהג בישיבות ליטא, יחד עם שיטת החסידות הצרופה.

את תפקיד ההנהלה הרוחנית והגשמית של הישיבה, נטל עליו הגאון **רבי משה מינדור** זצ"ל, הארי שבחבורת חסידי סלונים ונכדו של היסוד העבודה, שהיה קברניט לספינת הישיבה וכוון את אפיקי התפתחותה.

בתקופת קיומה הקצרה, יותר מעשרים שנה, זכתה הישיבה להקים דור צעיר של תלמידי חכמים, רבנים וראשי ישיבות, חסידים ואנשי מעשה, כלם ילדי רוחו של רבנו.

בתקופת הנהגתו בין שתי מלחמות העולם, רבו הצרות והחרפו הבעיות, ביתו שהיה פתוח לדורשיו בכל שעות היום והלילה, הפך לאי של דמעות, וכל מר נפש וקשה רוח, מצא משען של הרוחה על פניו, כאלו השתחרר במקצת מנטל הסבל ועקת הנפש, כאלו פרק ממנו הרבי מטען כבד והטעינו על כתפיו.

לשאלת אחד ממקורביו מדוע לא יקבע שעות קבלה כנהוג, השיב רבנו, "איך אוכל להסגר ולשבת על התורה והעבודה, שעה שאני יודע כי יהודים עומדים מאחורי הדלת ורוצים לשפוך לפני את תוגת לבם, בחשכם כי בזאת יוקל להם ממשא סורייהם הכבד".

נדע באמרותיו המפלאים, השוברים כליות ולב ומעוררים למוטב, גדולי התורה והמוסר האזינו לשיחותיו בחסותה של אפולונית בית מדרשו עם דמדומי בין ערבים, בשעת סעודה שלישית של שבת, נצב לו

אורו של רבנו זרח בבית אביו הרה"ק **רבי שמואל מסלונים** בעל הדברי שמואל, ביום ז' שבט תרמ"ד, היה זה מספר חדשים אחר הסתלקות זקנו הרה"ק **היסוד העבודה**, ורבנו נקרא על שמו.

מקטנותו נכר בו כי לגדולות נוצר, והיו זקני החסידים יושבים ומחשבים רמזים והוכחות על הזיקה הסמויה בינו לבין זקנו שעל שמו נקרא.

בהגיעו לפקדו בשנת תרס"א, היה לחתן הרה"ק **צבי הירש מלומאז**, נכדו של הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקוצק**, והיה סמוך על שלחנו מספר שנים.

לאחר הסתלקות אביו בשנת תרע"ו, בעצומה של מלחמת העולם, מלא את מקומו והחל לנהל את עדתו למרבית מחסידי אביו שדבקו בו, בתחלה בבניאליסטוק, ולאחר מכן בבברוביץ. יחד עם זאת, נסע כחסיד אל אחיו הגדול הרה"ק **רבי ישכר ליב** שנהל את עדתו בבית מדרשו של אביו אשר בסלונים, וכו אף אחיו כנגדו, נוסע היה אליו.

אך בן שלושים ושתים שנה היה כשהתבקש להנהיג את העדה המיתמת בעצומם של ימי סערת המלחמה, בימיו קבלה חסידות סלונים תנופה והגיעה לשיא פריחתה, בבברוביץ הוקם מחדש על ידי רבנו מרכז רוחני סביבו התלכדו המוני חסידים, זאת מלבד שטיבלעף רבים של חסידי סלונים, שנפתחו ברחבי ארופה ובארץ ישראל.

משנסתימה המלחמה בשנת תרע"ח, הקים את ישיבת תורת חסד בבברוביץ.



לא הגיע רבנו לימי שניי חיי אבותיו, הוא חזר לחוץ לארץ בתחלת חדש ניסן תרצ"ג, אף לא עבר חדש ימים, וביום ד' א' דר"ח איר אחר שהתפלל לפני העמוד וברכת המזון של סעודת ראש חדש, נפל על מטתו, ולמחרת ביום ה' ב' דר"ח איר אחרי הצהריים, עלה בסערה השמימה והוא רק כבן מ"ט שנים.

לפני שהוציאו מטתו מבית הכנסת, פתחה הרבנית את ארון הקדש וזעקה במר לבה מתוך בכי קורע לב בזעקה, "רבנו של עולם, הרי אף אחד אינו יודע את גדל צדקותו, חוץ ממך וממני". נטמן בעיר סלונים ליד קבר סבו הגדול היסוד העבודה.

השאר אחריו ברכה את ספרו בית אברהם, אחר שעל פי פקודתו נרשמו שיחותיו בשנותיו האחרונות על ידי תלמידו הרה"ק **הנתיבות שלום** זיע"א. (הילולא קדישא, דמויות הוד, מזקנים אתבונן, מאמר מרדכי)



צאצאיו

בנו יחידו ממלא מקומו הרה"ק רבי **שלמה דוד יהושע** זיע"א הי"ד. חתניו, הרב משה יצחק רפופורט רבה של קעלץ, חתנו רבי טוביה לנדא בן הרה"ק רבי יעקב יצחק דן מסאטריקוב זיע"א. כל צאצאיו נספו בשנות מלחמת העולם, הי"ד.



מאמרותיו

אמר חז"ל (ביצה טז.) 'כיון ששבת וי אבדה נפש'. מרמז בזה, 'כיון ששבת', מיד כשבאה השבת, מזהירין אותו וי אבדה נפש' שהנפש דקדשה של שבת קודש תאבד ממנו במוצאי שבת קודש, על כן ישתדל שהיום הקדוש לא יעבור אצלו לריק ולבטלה. (בית אברהם)

רבי אלחנן וסרמן הי"ד ראש הישיבה הליטאית בעיר תלמידו של החפץ חיים, או המשגיח הרוחני בשיבתו רבי ישראל יעקב ליובצאנסקי חתנו של הסבא מנובהרדוק, כשעייניהם עצומות ואזניהם כרויות כאפרכסת, להקשיב לכל מלה היוצאת מפיו.

השבתות שעשו החסידים במחצתו, אם בבוים אליו לברנוביץ, ואם בבואו אליהם למקומות מגוריהם בערים ובעירות מפרק לפרק, טעמו בהן טעם מעין עולם הבא ממש, בתפלותיו ובשולחנות שערך.

בתקופת הנהגתו עלה פעמים לחונן את עפר ארץ הקדש, בפעם הראשונה הגיע ביום ו' אדר ב' תרפ"ט, וסבת ביאתו היתה מפני שעברו שנים מספר, וקם דור חדש בארץ הקדש שלא זכו לקבל פני רבנו ולחזות בעבודת קדשו. על כן נתעוררו האברכים הצעירים, כי מן הראוי להזמין את הרבי לבוא לחזק את ידיהם בתורה ויראת שמים, לשם כך ערכו מכתב הזמנה ובקשה שישא את לבוא, עליו חתמו כל חסידיו.

משהגיע מכתב הבקשה לרבנו, גאות לקבל את בקשתם, בהגיעו למנוחה קצרה במלון הסמוך לנמל, אמר שעדין אינו מרגיש את קדשת ארץ ישראל, ותלה הקולר בעצמו, שעוונותיו הם שמסתירים בעדו להרגיש את קדשתה.

מיפו המשיר את דרכו לתל אביב, ומשם נסע לירושלים. כמו כן בקר בטבריה שהיתה מרכז החסידים באותם השנים.

בקר השני היה בשנת תרצ"ג, שבועות ספורים לפני הסתלקותו, בהיותו אז בירושלים, ירה אבן פנה לבגנו ואמר שברצונו ליסד פאן מקום תורה ותפלה לקבוץ חסידיו סלונים בירושלים.



פרשת שמיני

ויתור בהידור

עם פטירת הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א, חסידי פרשיסחא המיותמים בטוחים היו כי חרב העולם ושוב לנצח יחדל. ראשי החסידים נאספו יחדיו לטכס עצה מכאן ולהבא מאי. ידעו הם היטב כי ההתנגדות לפרשיסחא, אם כי קהתה מעט בימים האחרונים, הרי שעודנה קיימת ועלולה לצוץ ביתר שאת לאחר פטירתו של הרבי, פחדו כי אם חלילה תתפרד החבילה וכל אחד ילך לדרכו לא יעמדו ברדיפות שיהיו מנת חלקם כל הימים. את מורשתה של פרשיסחא ושיטתה חייבים להמשיך!

לכך קבעו להתכנס יחדיו ולמנות ולהכתיר אחד מבני החבורה כאלוף לראשם. כטבעי היה הדבר שהרה"ק רבי מנחם מענדיל מקוצק זיע"א, בחיר ומובחר התלמידים, ימשיך השושלת. הכל ידעו חשיבותו ורום ערכו בעיני הרבי ר' בונם. אך היו מהחסידיים שידעו כי חריפותו גדולה, לא נשא ולא ישא פני איש, לא יסתיר האמת שבלבבו בשום מחיר. ההתנגדות, איפוא לכן, בהנהגתו, עלולה לגבור ולהרקיע לממדים שטרם ידועים היו עד אז. רבי יצחק מאיר מווארשא, החידושי הרי"ם, לא היה אותה עת בפרשיסחא. מיד לאחר ההלוויה שב לווארשא ועמו מספר חסידים שלא אבו לילך ולעשות ימין או שמאל מבלעדיו.

רבי מנחם מענדיל חושש ששהותו בפרשיסחא בשעות קשות אלו, עלולה להביא חלילה לידי פירוד בין הדבקים, אורז מעט מטלטליו ועם מספר חסידים שאינם מוכנים להפרד ממנו בכל מחיר, עושה דרכו לטומשוב

עירו, ישהה שם עד אשר תיפול ההכרעה. החסידים שבפרשיסחא ידעו כי מעתה, לאחר שאינם נמצאים לא רבי מנחם מענדיל מטומשוב ולא רבי יצחק מאיר מווארשא, ודאי שלא תיפול ההכרעה, הריצו אגרת להחידושי הרי"ם שישוב לפרשיסחא ויפול דבר.

פרשיסחא שבפולין המרכזית לא עיירה מפוארת היתה. תושביה לא מן הנגידיים ומראה וחזותה בהתאם. בואכה לפרשיסחא, מכיוונה של ווארשא, שכן כפר קטן, סאמוט שמו, יהודי מבני הכפר פתח בביתו בית אכסניא בה נפשו ונחו מעמל דרכם רבים מהחסידיים שעשו דרכם לרבי ר' בונם בפרשיסחא. בתיו המועטים של הכפר שכנו בסמוך ליער עבות סבוך עצים בהם ברוכים היו מרחביה של פולין. מיד לכשקבל רבי יצחק מאיר את אגרתם של החסידים בפרשיסחא הממתינים לבואו, הועיד לדרך פעמיו. נסע מווארשא לפרשיסחא ובדרך ירד לנוח ולפוש באכסניית הדרכים שבסאמוט. רבי מנחם מענדיל שיצא אותה עת מפרשיסחא בכיוון טומשוב, אף הוא ירד בסאמוט, ונכנס לבית האכסניה. שמחתם של הרעים בפגישתם האקראית רבה היתה. ברכו איש לרעהו בשלום. שמחו יחדיו כאילו שלא נפגשו זמן רב. המתיקו סוד ביניהם שעה ארוכה.

על פגישתם של שני קדושי עליון סיפר רבי צבי הירש מפארצובה, מי שהיה בעל תפילה אצל רבותינו היהודי הקדוש והרבי ר' בונם, אצל האדמו"ר מקאצק והחידושי הרי"ם, הרבי ר' העניך מאלכסנדר והשפת אמת. יצאו שני המאורות הגדולים מחדרם, נכנסו לעבי היער, הסתודדו ביניהם משך הלילה כולו ועל תוכן



הבשורה כי נקבע ממשיך וממלא מקום לרבי ר' בונם. למדינה של ווארשא, הן חסידים מזרמים אחרים והן מתנגדים, שידעו והכירו את הרי"מ ואת גאונותו, את מתינותו וסבלנותו לא הצליחו להשכיל האיך כפף עצמו וקיבל מרותו של הרבי מטומשוב הידוע בחריפותו. אולם הוא באחת: קבלו גם אתם מרותו של הרבי שיחיה.

בשבת היה רבי מנחם מענדיל אורחו של הרי"מ, והתאכסן בביתו. בבית החסידים הפרשיסחאי ניהל הרבי שולחנו הראשון לחסידים הרבים שהצטופפו ובאו לראותו, לקבל הימנו שלום ומרות. באו גם רבים אחרים, סקרנים, רצו לראות הכיכד ינהל שולחנו. רבי נתן מסטוטשין, מחסידי פרשיסחא היה ומקום מגוריו בווארשא. רבי נתן תלמיד מובהק היה לרבי יצחק מאיר, חפץ בכל לבו כי יקבל עליו הרי"מ הנהגת העדה. בשבת, לעת עריכת השולחן עשה נסיון אחרון לשנות דעתו של הרי"מ. לעת הקידוש העביר הכוס ליד רבנו ואמר: יעשה הרבי קידוש! העולם ממתין ומצפה! בקפידה החזיר הרי"מ מיד את הכוס לרבי מנחם מענדיל, שפנה לרבי נתן ואמר: עוד תבוא אלי בפוזמקאותיך לקבל נזיפה. רבי נתן כך עשה. לאחר סעודת השבת חלץ מנעליו ונכנס לחדרו של הרבי לקבל נזיפה (מאור הגולה) ח"א עמוד רלג).



על הפסוק (ויקרא ט א): **וְיִהְיֶה בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל**, פירש רבינו האור החיים הקדוש: דע כי העושה דבר כזה שיתן גדולה הנודעת לו לזולתו, לו יהיה אחיו, כאשר יתחייב לעשותה, לא ישלוט בנפשו עשותה בשלוש שלמיות: האחד, **שיעשנה במהירות. והשני, בצירוף בחינת ההדרגות שישנה בדבר. השלישי, עשיית הדבר בפרסום לפני רבים.**

שיחתם לא ידע איש מהנוכחים במקום. לעת הפציע אורו של שחר חשכתו של ליל, שבו השנים משיחתם בעמקי היער, התפללו תפילת שחרית ושוב נסתגרו בחדרם והמשיכו שיחתם. מהחדר בקעו קולות לא ברורים ואינם מובנים לעומדים מן החוץ ומנסים לשמוע. הדם של הקולות, העתידים לקבוע את עתידה של פרשיסחא, נשמעו בקשב כל היום, כמעט עד לדמדומי חמה. בשעה זו, שעת בין ערביים כבשה הדממה את הכל. הגה או רחש לא נשמעו. הקולות שמהחדר שוב לא יספו.

את הדממה קטע קולו העז והברור של רבי מנחם מענדיל: סוף סוף נפלה ההנהגה בין שנינו! או אתה אלי או אני אליכם?! ואז נשמע בבירור קולו של רבי יצחק מאיר: אני אליכם! דקות חלפו ומן החדר יצא לבדו רבי יצחק מאיר. והנה הוא פונה לאחד מהחסידים ואומר: הכן עצמך לעבור לפני התיבה בתפילת המנחה! הרבי יצא בעוד רגעים מספר! היו מי מהחסידים, ווארשאיים בעיקר, שניסו להניע את הרי"מ מהחלטתו. עז היה חפצם כי יטול הוא על עצמו הנהגת העדה. אמרו: הלמאי לנו רבי אחר, והנה רבינו אתנו? הרי"מ משיב בקפידה: לשוא התעקשותכם! קבלו עליכם מרותו של הרבי שיחיה מטומשוב, וגם אני אהיה כפוף לו, כי יהודי אמיתי הוא! באכסניית הדרכים שבכפר סאמוט היתה תפילה המנחה הראשונה של חסידי טומשוב. נפל דבר והוכרע. החלה יקידתה של השלהבת האדירה שכבשה בסערה נשמותיהן וליבותיהן של רבים מישראל, אש להבה שהחמה ללבבות והדריכה לרצונות, הצעידה רבים והמונים לספירות עליונות של קדושה וטהרה.

מסאמוט שוב לא נסעו לפרשיסחא. החסידים ובראשם רבי מנחם מענדיל, האדמו"ר מטומשוב, ורבי יצחק מאיר עשו דרכם לווארשא, שם פשטה



ביצע את זממו. הוא חדר לבית יראתם, אסף את שללו, אך משביקש לצאת נתפס ונמסר לידי ההגמון. באותם ימים היתה הכמורה על כל מוסדותיה כעין ממלכה בפני עצמה ושפטה את החוטאים נגדה. שום השתדלות אצל השלטונות לא הועילה במקרים כאלה. כל שכן כשהנתפס היה יהודי, ובמקרה זה יהודי שהעז לפרוץ לבית יראתם. מות מתוך ענויים אכזריים היה צפוי לו. מי שנתפס עונה בעינויים קשים, אך רופאי הכנסיה דאגו להשאירו בחיים כדי שיוכלו ללכות בו את זעמם על כלל ישראל ועליו בפרט.

יום אחד באו אליו שליחי הכנסיה והבטיחו לו מיתה קלה ללא יסורים בתנאי שימיר את דתו. שמע הלז את הדברים, פקק אוזניו באצבעותיו כדי לא לשמוע דברי מינות ודחה את הצעתם. שוטים שבעולם, לעג להם, האם לא די לי שלכלכתי את חיי בעוונות וחטאים רבים, האם אלכלך גם את מותי? מיד חזרו והכניסוהו לצינוק.

לאחר כמה ימים הופיעו בתאו שליחים טובים מן הראשונים. אמרו לו: אם תטבול לנצרות נכפר לך על עוונך ונוציאך לחופשי, ולא עוד אלא שנעניק לך מתנות לרוב כדי שלא תצטרך עוד לשלוח ירך בגניבה. שוב דחה אותם בבוז: אם גנב אנוכי, האם אלך לשמד? גנב אנכי אך לא מומר! התייאשו ממנו שופטיו ומעניו וחרצו את דינו למוות בשריפה לעיני ההמון.

הם דחו את ביצוע גזר הדין כדי שיהא סיפק בידם להודיע לכל תושבי הגליל. בתאריך הנקוב התאסף המון עצום ורב ברחבת הכנסיה. המדורה להטה במרכז הרחוב וכל הקרוב אליה אחז לפיד בידו כשראשו טבול בנפט. כולם ציפו לאות, לפיו יציתו את לפידיהם ויזרקום על ראש הנידון. סמוך למדורה עמד הנשפט כשכפות ידיו ורגליו כפותות בחבל ותליין עומד בריחוק מה, כשבידו האחת כד מלא נפט ובידו השניה לפיד בוער

והודיע הכתוב כי שלשתם יחד שלט משה בנפשו ועשאם. כנגד המהירות אמר: 'ביום השמיני', פירושו, בהיות הבוקר טהור לב לא עכב אלא תיכף קרא לאהרן לתת לו הכהונה ולא נתעצל. השני, עשה הדבר בצירוף בחינת ההדרגות שנתן הכהונה לאהרן ולבניו יחד, הגם כי בזה יגדל העצבון בלבו שיראה גדולה מושכת לאהרן ובניו ואשר יעצב אל לבו יעשה הדבר בהדרגות, בתחלה יקרא לאהרן ואחר כך לבניו, כי לא היה הכרח בקריאת הבנים אז עם אהרן. השלישי, במצב כל הזקנים דכתיב 'ולזקני ישראל' לעשות הדבר בפומבי בפני רבים ונכבדים, וזה יורה על שלימות הרצון לעשות רצונו ית', וכפה הרגשותיו.

המחאת כף אל כף

סח הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א: הסבא קדישא משפולי זיע"א התפנה מכל עיסוקיו ואסף את ילדי ישראל היתומים מאב ואם, ל"ע, או הזנוחים על ידי הוריהם קשי היום. הוא האכילם והשקם. היה להם כאב אוהב ולימדם תורה כפי יכולתם. את קליפות החושך שכיסום, הסיר הצדיק בעבודתו ואור התורה הבקיע את החומה וחדר לעומק נשמותיהם הטהורות. רבים מתלמידיו יצאו לתרבות טובה והיו ליהודים כשרים המדקדקים בקלות כבחמורות. היו בהם אף כאלה שהפכו ברבות הימים לבני תורה ואנשי מעלה. אך היו גם תלמידים שיצאו לתרבות רעה, עליהם הצטער הצדיק ומיאן להנחם.

אחד מאותם ילדים גדל והיה לגנב מועד פורץ ובא במחירתו, רח"ל. פעם עלתה בו מחשבה: במקום לפרוץ לבתיהם הריקנים של עניי העיר, אפרוץ לבית יראתם של הערלים, בו טמונים אוצרות כסף זהב ואבנים טובות לאין שיעור. הסיכון גדול, אך כדאי. לאחר תכנונים מרובים



ישראל ה' אלוקינו ה' אחד! מחא כף אל כף והוציא את נשמתו. סיים הרה"ק רבי ישראל מרוזין את סיפורו ואמר: 'אם יש בעולם 'ודישע אמט'ע פעטש' [-מחיאית כפיים יהודית ואמיתית] הרי זכה בהם יהודי זה (איש הפלא' עמוד רל).



אמר הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקוטי מוהר"ן תורה מו): ענין הכאת כף אל כף בעת התפלה, כתוב בפרי עץ חיים (שער חזרת עמידה, פ"ז בסופו), 'שלו הייתי ויפרפרני' (איוב טז ב), 'שלו' בגימטריא ג' הוויות וג' אלקים. ור"ת של 'וישם לך שלום', גימטריא של"ו. דהיינו שג' פעמים הויה, ממתיק ג' אלקים. כי יש ג' ידיים, יד הגדולה, ויד החזקה, ויד הרמה. והן יד ימין, הוא יד הגדולה. יד השמאל, יד החזקה. וע"י חבוקת הידים, נעשה יד הרמה. וע"כ כשמכה **כף אל כף ומחבר הידיים בתפלה, נמתקין הדינין.** כי יד הוא בחי' הויה, יוד אותיות וד' אותיות. וע"י ג' הידים, שהוא ג' הוויות, נמתקין הג' אלקים, שהם הדינין היוצאין מהגרון, שהוא בגימטריא ג' אלקים: והוא סגולה לזכרון, כמ"ש (תהלים קיט קט) 'נפשי בכפי תמיד'. נפשי היינו בחינת תפלה. כמ"ש (שיר השירים ה ו) 'נפשי יצאה בדברו'. **בכפי תמיד, היינו כשמכה כף אל כף בשעת התפלה. על ידי זה, ותורתך לא שכחתי.**



כשחיבר הרה"ק הקדושת ציון זיע"א ניגון מתון על לא תבושי, הורה שלא יזמרו ניגון זה בעת התפלה כי מהלך הניגון אינו עולה יפה במחיאית כפיים, כי תנועותיו מתונות נמצא שעל ידי זה יתבטלו העם ממחיאית כפיים בלא תבושי, 'און עס איז א שאד דאס פאטשן' [-כי חבל שימנעו מהמחאת כף] ולא ניחא ליה שימנעו

כשגם הוא ממתין לאות. לפתע קרב אל הנידון כומר לבוש שחורים וצלב זהב בידו: ראה מה צפוי לך, אמר, עדיין פתוח לפני נשמתך פתח אחד. רק נשיקה אחת לצלב ותשאר בחיים!

מבין ריסי עיניו החרוכים של הנידון ניכר זיק הסרבנות, והכומר המשיך לפתותו: אחוז בפתח ההצלה האחרון. שפתך יבשות מן האש ואין אתה יכול לנשק את הצלב. אך אם תכופך את קומתך, יותרו הכבלים מעל רגליך וידיך ותצא לחופשי. חופשי בעולם הזה בו תחיה בכבוד, וחופשי בעולם הבא בו תבלה במחיצת קהל קדוש זה. ותיכף פנה הכומר אל הקהל וקרא: מי האיש אשר ינדב מהונו ורכושו לעלוב זה כדי להכניסו תחת כנפי הנצרות, ומה תהא נדבתו? מיד החלו להשמע קריאות מכל עבר. זה תרם מבהמותיו וזה תרם סוס וסיית. אחר תרם מאה עצי תפוח מגנו ורעהו הבטיח חבל אדמה. וכך הלאה: חמישה כור דגן לזריעה ולמאכל, עגלה ורתמה, בקתה למגורים, פרה חולבת, עצי זרדים להסקה במשך שנה שלימה. והגדיל הפריץ המקומי אשר הבטיח: מאה דוקאטים זהב, אחוזות נחלה וחמישה משרתים! פנה הכומר לנשפט ואמר: ואתה בחר לך בין החיים הטובים הללו לבין מוקד האש וגיהנם נצח השתחווה לצלם והנצל! הנידון ידע כבר כי לכלאו לא יחזור וסופו הגיע. חשב בליבו: הרבה חטאתי בחיי, אודה לה' הטוב כי זיכני לקדש את ה' במותי! הוא ירק לשמע ההצעות המפתות וקרא בכל כוחותיו: גנב אני, אבל יהודי! לא אשקר באמונתי! אותה שעה ניתן האות לתליין שעשה בו מה שעשה.

כשאחזו הלהבות בכל גופו, ניתקו החבלים שכפתו את ידיו. אז שיחרר את שתי ידיו ובשארית כוחו מחא כף אל כף, ומגרונו היבש נשמע קול בוקע: גנב הייתי אבל יהודי נשארתי! שמע



מעבודה זו ('מגן אבות' עמוד קמז, ראה שם בהרחבה אודות מנהג בקהילות חסידים לגבי איסור מחיאת כפים בשבת בהלכה. אמנם יש מקהילות החסידים שזוהרו בזה).



סח הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל: זכורני בהיותי בשבת קודש פרשת אמור במונרו, מקום משכן כבוד הרה"ק בעל דברי יואל מסאטמר זיע"א, כחודשיים טרם עלות נשמתו השמימה, בהיותו יושב על כסאו על בימה. **ובעת אמירת 'בואי בשלום' שמעודו ראיתו כמה פעמים עומד עצור בפנים צהובות ולבנות, וכנראה שעתה כבר לא היה בכוחו לעצור התלהבותו והכה כף אל כף בהרמת ידיו למעלה מעל ראשו בהתלהבות נוראה** ('יפה שיחתן' עמוד קסב).



זהו (ויקרא ט כב) 'יִשָּׂא אֶהָרָן אֶת יָדָיו [אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם]', על דרך (איכה ג מא) 'נשא לבבני אל כפים'. ויש לומר הפירוש, **דהיינו האדם אשר ישא לבו לעבודת הבורא יתברך שמו, אז מחמת גודל האהבה והתלהבות שבו הוא מכה כף אל כף ונמצא עבודת הבורא נקרא על שם הידים** ('נועם אלימלך' פרשת שמיני).

ואחריתך יטגה מאוד

באחד הימים עבר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א דרך העיר ריטשוואל, וסר אל מעונו של הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א, ומצאו יושב בחצר ביתו, שלא היה אלא בקתה קטנה ועלובה מחולקת לשניים, חציה האחד למגורים והחלק השני עבור העז. עניות מדהימה נשקפה מכל פינה. הרה"ק מראדזימין ישב בסוכת נצרים קטנה, ראשו מכוסה בעלה

של כרוב ובידו האחת הוא מנענע את תינוקו בעריסה להרגיעו מן הבכי. בידו השנית הוא חופן קומץ חציר עבור העז החולבת שקיפצה לצידו, ובאותו רגע עצמו פניו להבים ועיניו משוקעות בספר הקדוש 'עץ חיים' לרבי חיים ויטאל הפתוח לפניו. מה נפלאה היתה דרכו זו כאשר סולמו מוצב ארצה בעסקו בעניינים ארציים אך ראשו מגיע הרחק השמימה.

הרה"ק לא הרגיש כלל בכניסת רבו. ורק כאשר ניגש אחד ממלווי הרבי ונגע בשרוולו הבחין באורח העומד עליו וקפץ ממקומו ביראת הרוממות. מיד קרא הרבי ר' בונם בקול נרגש: 'מה טובו אהליך יעקב'. והוסיף ואמר: מסתובב אתה פה בדירתך בת החדר האחד, בשעה שמזומנים לך שמונה חדרים! הגיד הרה"ק מראדזימין כי מאותו רגע שרבו התארח בצל קורתו והשמייע דיבורי קודש אלה נתעלה האוויר שבחדר ונזדכך ומעתה הוא מרגיש באוויר החדר קדושה של בית הכנסת. מאז ואילך קבע את מקום תפילת מנחה שלו באותו חדר.

כאשר הציעו לו את הרבנות בעיר ראדזימין, סרב, כי לא רצה לעזוב את החדר שנתברך מפי רבו. רק לאחר התערבותם של רעיו הדגולים החידושי הרי"מ ורבי ישעיה מושקאט מפראגה ניאות לעלות לכהן פאר כרבה של ראדזימין. שם גם קיבל מטעם הקהילה דירה מכובדת עם שמונה חדרים כאשר צפה לו מקדם הרבי ר' בונם.

בעת ביקורו של הרבי ר' בונם, בכתה לפניו הרבנית כי המצוקה והעוני בביתם המה ללא נשוא. תלמידי הרבי מפרשיסחא הוסיפו וסיפרו לרבי על סבלה הרב של הצדקנית ועל מאמציה לפרנס את ילדיה בעבודה קשה בשדה ובשוק למרות שלא הסכינה באלה. אמר לה הצדיק: עוד יגיעו ימים שימטירו עליך כסף וזהב! כל

טומאת עוף החסידה

סיפר המגיד הירושלמי רבי בן ציון יאדלר זצ"ל: זוכרני כשנוסדה חברה חשאית, שמטרת יסודה היה שכל אחד מהחברה יעזור לרעהו בחברה וחוזר חלילה, נכנסתי לפני הרב מבריסק, הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זיע"א, ושאלתיו דעתו על זה. בראשונה אמר לי: מאי נפקא לך מינה? ורק אחרי שאמרת לי ששלי דעתי דבר נכון הוא, כי הרי יסודם הוא במצות 'ואהבת לרעך כמוך', אמר לי שענין זה אינו כלל בגדר 'ואהבת לרעך', אלא אהבת עצמו הוא! שכעת דואג הוא לחברו ואחר כך חברו דואג לו, וזה נגד מצות התורה שצריך לאהוב את כל אחד מישראל אפילו שאינו חבר בחברה זו, ואף במי שעשה לו רעה נאמר 'לא תקום ולא תטור', וצריך להיטיב לו. והרב סיים: חלילה לך מלהכנס לחברה זו שנגד התורה היא (בטוב ירושלים' עמוד שמה).

אחד מהענינים שעסק הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א במשך היום היה לטכס עצה ותושיע למנהלי ולעסקני המוסדות, הן מוסדות סאטמאר והן שאר מוסדות, והיה הרבה פעמים, שבשעה שבאו עסקני המוסדות מכמה מיני מוסדות לשאול עצה וכדומה מאת הרה"ק זיע"א, והיה מכניס מקודם את העסקני המוסדות שאינם ממוסדות סאטמאר. והיה אומר לעיין בדברי רש"י שכתב על הפסוק (ויקרא יא ט) 'ואת החסידה, שעושה חסד עם חברותיה, ודייק כי דווקא עם חברותיה עושה חסד משא"כ עם שאר עופות, ולכן היא עוף טמא. ומזה נראה כי להיות יהודי כשר צריך לעשות חסד אפילו אם שאר בני אדם שאין לו שייכות עמהם (זכר צדיק לברכה' אות שכא).

המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר! והיה בכך משום רמז שישועתם קרובה, הישועה שבאה כעבור תקופה מסויימת עם הכרתו לרבנות ראדזימין. אמרו: מנהגו היה לקבל ממשחרי פניו סכומי כסף, על אף שכמעט אינו יודע מצורת מטבע, הוא משום מעשה זה וברכתו של הרבי ר' בונם (הסבא קדישא מראדזימין' פרק יג).

על הפסוק (ויקרא י טז): 'ואת שעיר החטאת דרש דרש משה, אמרו חז"ל (קידושין ל): "דרש דרש - חציין של תיבות", שזהו חציים של התיבות בספר התורה, ונהגו לכתוב את התיבה 'דרש' הראשונה בסוף השיטה למטה ואת התיבה 'דרש' השניה בתחילת השיטה הבאה למעלה, וכך כתב הרה"ק מדינוב זיע"א בספר 'אגרא דפרקא' (אות שז): מקובל בידינו דרש מכא ודרש מכא, היינו לכתוב דרש אחד בסוף שטה ודרש הב' בתחילת שטה.

רמזים שונים הובאו על כך בדברי הגאון החיד"א זיע"א, והרה"ק האביר יעקב זיע"א הוסיף וכתב על כך רמז נוסף בספרו 'פתוחי חותם': כתוב כתב החיד"א זכרונו לברכה בספר 'נחל קדומים': 'דרש' חצי התורה בתיבות, 'דרש' בסוף שיטה ו'דרש' בראש שיטה. וכתב רמז על זה משם אחרים ומשמו. ואני בעניי אומר: אם אפשר להוסיף רמזים אחרים, הדגה אמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"ט) 'המקיים את התורה מעוני - סופו לקיימה מעושר', וזהו הרמז: 'דרש בסוף שיטה', כעני שהוא יושב אחרון שבאחרונים, כך אם היה האדם עני ואפילו הכי היה דורש בתורה ומקיימה ולא בטלה, כך אם יהיה עשיר וראש לאנשים כ'דרש' השניה שהיא בראש שיטה, אפילו הכי אינו מבטל תורה ודרוש ידרוש בה מאחר שלא בטלה מעוני.

מחיים את תורת הקדמונים:

לראשונה ביאור מופלא על ספרו של
הקדמון רבי מאיר עראמה זיע"א
בנו של בעל "עקרת יצחק" זיע"א



שקיעה

לצורך

זריחה



"מאיר הנהלורת" המבואר תרגום

צורה לספרו המהולל
של גדולי הקדמונים

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות |
פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא
כותרות משנה | עימוד מרדכי עין

תור הוחב של יהודי ספרד שקע בקדרות עם גירושם,
וכנבאת חוזה שרטט החכם הקדמון רבי מאיר עראמה
זיע"א בביאורו השלם על ספר תהילים נחמה חרשה: כל
השקיעות הם לצורך זריחות חדשות טולות יותר. ענע
הרואות שבעקבות הגירוש התפורו צדיקי ספרד לכל
הארצות ובכך האירו פני כל העולם. כבריה התיכון שור
רביע בתהילות יוד המלך הארה חרשה ללבבות הנשברים
באוקיי גלויות עמע: השקיעה בדלי-גלות הוא כדי להוריה
ישועה גדולה יותר. "גלות" כדי ש"לי יהושע".



ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66





אלומות אור
הבוקעות מרתק

האספקלריא המאירה

**לדצי' מבין החורכים אל' הערת' רבי
משה' אלשיך הקדוש שניתנה פנים בפנים**

בסמטאות צפת העתיקה התהלכו ענקי העולם ששינו פני תבל באור תורתם, ובבית מדרשו יושב איש האלקי רבי **משה אלשיך** זיע"א ומאיר פנים לתלמידיו כשהוא פורס לפניהם את כל מאה הערומיוות שהטעה לבן את יעקב בהחליפו תנאו "עשרת מונים" (רשי' ויצא לו) והארז"ל יושב ושוחק בקורת רוח: "הנה לבן עומד מאחוריו, ומהנהן 'הן הן', כך היה מעשה".

גדולי הצדיקים העידו ש"האלשיך הקדוש השיג פנים אחד משבעים פנים לתורה" - מאורעות נגלו לנגד עיניו באספקלריא המאירה, כפי שהתרחשו באמת, לפיכך היתה עיקר יגיעתו לפורר ולשחוק עברנו את אור האלף שהוא מקשה אחת אינסופי - ליהלומים קטנים, כדי שיוכל כל אחד לדרוש את ה' יום יום, לדעת 'למעשה' את אשר יעשון.

בקין גלות עמנו, קְשָׁנָקָתָם כל הזון ונגשמשו העיניים מלחזות באור שמש התורה עצמה, מקבלים בני ישראל חנינה ממעלה להצניץ מבין החורכים על מרבצי האור האינסופיים, על ידי ספרי "תורת משה" להאלשי"ך, המעוטרים בביאור נרחב שטרם היה לעולמים, כקול הקורא במדבר, פנו דרך, כי קרוב היום אשר עין בעין תראו בשושב ה' ברחמים לציון.

**דוּפִיעִי:
שְׂמורת
בְּסִימָם**



"תורת משה" המבואר

דפנים בפנים של התורה ללב ייודי

ביאור נרחב | קיצור אלשיך | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין



ארה"ב: (718) 437-0054
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

ישור אל בני עליה

פ"ג
אזינו רבינו איש
אדום הדב אלמלך
כהר אלעזר ליפמן
בשיחם נעים אלימלך
נפטר בא אדר ט"ו
תשנ"ב



אדרבא הייליגער רבי ר' אלימלך זצ"ל



על-ידי התחברותם בקדושי עליון גם הם ישכבו אף וחומה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שגולה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוףי הרבי ר' מיילעך, נבער בשמטו בעוז תעצומת, ומצא מין את מינו וניערר לאהבה וליראה את ה' הגדול הגדול, להגורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמטו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ותשבעו...

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: "נועם אלימלך" בשלמות הביאור ותכלית הפאר. הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את כל הביאור לשרש, "ולייחד ייחודים כמותך" (-תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים "אמתי קאחי מו". אגרת הבעש"ט).

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל בראת אלוקים", שהם מתרמים ליוצרים, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשביעם נברא העולם".

'מקום גדולם' - שאנו רואים שהרקיטו שחקים - 'מתגלה בענותותם': שהגשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם מרגישים, שכל מה שישגו להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני והן בגשמי. הנשמע כזאת והנראה כמזוה, שרואים גדולת הצדיקים שאינם



מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | ציגונים | צעטיל קטן ותפילה קודם התפילה מבורא פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אור הגאולה לישרי לב

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד



מקום גנותו של הרה"ק רבי אריה יהודה לייבוש הורוויץ אב"ד וולאטישיק - תלמיד המגיד ממועריטש זיע"א



אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך